

Panteia

Research to Progress

Research voor Beleid | EIM | NEA | IOO | Stratus | IPM

Monitor Regionale Aanpak jeugdwerkloosheid

Eindrapport Meting 1 – Voorjaar 2014

Auteurs: Suzanne de Visser, Auke Witkamp, Mirjam Engelen

Zoetermeer, 02 april 2014

De verantwoordelijkheid voor de inhoud berust bij Panteia. Het gebruik van cijfers en/of teksten als toelichting of ondersteuning in artikelen, scripties en boeken is toegestaan mits de bron duidelijk wordt vermeld. Vermenigvuldigen en/of openbaarmaking in welke vorm ook, alsmede opslag in een retrieval system, is uitsluitend toegestaan na schriftelijke toestemming van Panteia. Panteia aanvaardt geen aansprakelijkheid voor drukfouten en/of andere onvolkomenheden.

The responsibility for the contents of this report lies with Panteia. Quoting numbers or text in papers, essays and books is permitted only when the source is clearly mentioned. No part of this publication may be copied and/or published in any form or by any means, or stored in a retrieval system, without the prior written permission of Panteia. Panteia does not accept responsibility for printing errors and/or other imperfections.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
1.1	Beleidscontext: de aanpak van jeugdwerkloosheid	5
1.2	Doelstelling: monitoring van de Regionale aanpak jeugdwerkloosheid	5
1.3	Verantwoording van het onderzoek: meting 1 van 3	6
1.4	Leeswijzer	7
2	De voorbereiding: vormgeving van de aanpak	9
2.1	Probleemanalyse en visievorming	9
2.2	Invulling van de regionale aanpak	13
2.3	Organisatie en verantwoordelijkheden	15
3	De uitvoering: projecten en instrumenten	19
3.1	Typologie	19
3.2	Projecten en instrumenten aan de achterkant: het vergroten van uitstroom	19
3.3	Projecten en instrumenten 'er tussenin': arbeids- of onderwijsfit	24
3.4	Projecten en instrumenten aan de voorkant: het verkleinen van instroom	28
3.5	Overige projecten en instrumenten	29
4	Eerste resultaten en opbrengsten	31
4.1	Kwantitatieve resultaten	31
4.2	Duiding kwantitatieve resultaten	34
4.3	Kwalitatieve resultaten	35
5	De leerervaringen	38
5.1	Succesfactoren en knelpunten	38
5.2	Leerbehoeften van regio's	40

1 Inleiding

1.1 Beleidscontext: de aanpak van jeugdwerkloosheid

Sinds de zomer van 2011 stijgt de werkloosheid. Niet alleen onder de beroepsbevolking als geheel, maar vooral ook onder jongeren is de werkloosheid sindsdien fors toegenomen. In januari 2013 bedroeg de jeugdwerkloosheid 15%, ofwel 135.000 jongeren tussen de 15 en 25.¹ Reden voor het kabinet om in maart 2013 de Aanpak jeugdwerkloosheid aan de Tweede Kamer te presenteren. Met deze aanpak wil het kabinet er – in samenwerking met de jongeren zelf, de overheid, de sociale partners, onderwijsinstellingen en de Ambassadeur Aanpak jeugdwerkloosheid – de schouders onder zetten om jeugdwerkloosheid te voorkomen en bestrijden. Met dit doel is door het kabinet 50 miljoen euro beschikbaar gesteld voor de Aanpak jeugdwerkloosheid.

In vier pijlers wordt onder meer vanuit deze middelen gewerkt aan het voorkomen en bestrijden van jeugdwerkloosheid:

- *Regionale aanpak jeugdwerkloosheid*: het kabinet heeft 25 miljoen euro beschikbaar gesteld voor een nieuwe impuls aan de aanpak van jeugdwerkloosheid in de 35 arbeidsmarktregio's. Dit betreft cofinanciering: de regio's zelf leggen minstens 50% bij.
- *Sectorplannen*: voor de cofinanciering sectorplannen is in totaal 600 miljoen euro beschikbaar, waarvan minstens een derde moet worden besteed aan maatregelen voor jongeren.
- *Aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt*: het kabinet trekt 25 miljoen euro extra uit voor de uitvoering van het programma School Ex 2.0. Daarnaast zijn afspraken met de onderwijssector gemaakt over het afstemmen van het opleidingsaanbod met nabije collega-instellingen en met werkgevers.
- *Ambassadeur aanpak jeugdwerkloosheid*: om ervoor te zorgen dat de regionale en sectorale aanpak van jeugdwerkloosheid elkaar versterken, en om de aanpak van jeugdwerkloosheid een hoge plek op de agenda van alle betrokken partijen te geven, is Mirjam Sterk voor de periode van april 2013 tot april 2015 aangesteld als ambassadeur voor de Aanpak Jeugdwerkloosheid.

1.2 Doelstelling: monitoring van de Regionale aanpak jeugdwerkloosheid

Dit onderzoek betreft de monitoring van de pijler Regionale aanpak jeugdwerkloosheid. Het Ministerie van SZW heeft er in maart 2013 voor gekozen om de 35 arbeidsmarktregio's via een decentralisatie-uitkering te ondersteunen in hun aanpak jeugdwerkloosheid. Het Ministerie deed dit in de overtuiging dat de regio de plek is waar gemeenten en hun samenwerkingspartners met kennis van de lokale en regionale situatie jongeren die het op eigen kracht niet redden, kunnen ondersteunen naar een opleiding of een baan. Bovendien kan er op deze wijze worden voortgebouwd op de resultaten die tijdens het Actieplan Jeugdwerkloosheid uit 2009-2011 zijn geboekt.

¹ <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/jongeren-en-werk/aanpak-jeugdwerkloosheid>. In januari 2014 waren er volgens het CBS 127.000 werkloze jongeren (15-25). Bron: CBS Statline. Volgens het CBS waren er in januari 2013 overigens 129.000 werkloze jongeren.

Het ministerie van SZW hecht eraan de Kamer en de regio's over de resultaten en voortgang te kunnen informeren. Om die reden is Panteia gevraagd de Regionale aanpak jeugdwerkloosheid te monitoren.

De doelstelling van de monitor is tweeledig:

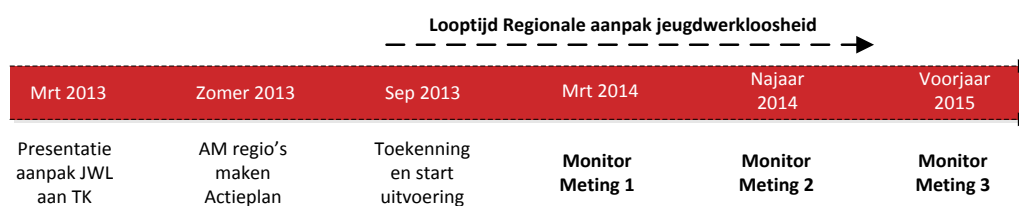
Doelstellingen	
A.	Het informeren van de Tweede Kamer over de uitvoering en effecten van de regionale aanpak jeugdwerkloosheid;
B.	Het versterken van de regionale aanpak jeugdwerkloosheid door onderlinge uitwisseling van kennis en ervaring tussen de arbeidsmarktregio's.

Concreet betekent dit dat de monitor zicht moet bieden op:

1. De activiteiten die regio's ontplooiën in het kader van de aanpak jeugdwerkloosheid;
2. De resultaten die met de Regionale aanpak jeugdwerkloosheid worden behaald.

1.3 Verantwoording van het onderzoek: meting 1 van 3

De monitor bestaat uit drie metingen. Deze metingen sluiten aan op de looptijd van de Regionale aanpak jeugdwerkloosheid, die in de tijdbalk hieronder wordt weergegeven.

Dit rapport doet verslag van de resultaten van de eerste meting. De dataverzameling voor deze meting vond plaats in februari 2014. Deze meting heeft daarom betrekking op de periode september 2013 (start van de Regionale aanpak) tot en met januari 2014.²

De meting bestond uit de volgende onderzoeksactiviteiten:

- We startten de meting met een **belronde** onder de regionale projectleiders aanpak jeugdwerkloosheid. Tijdens dit gesprek bespraken we de voortgang van en bijzonderheden binnen de regionale aanpak in de afgelopen periode en vroegen we bestaande kwalitatieve en kwantitatieve verantwoordingsinformatie op. De plannen van aanpak die de regio's hadden gemaakt ter voorbereiding op de uitvoering van de regionale aanpak vormden voor de onderzoekers een belangrijk startpunt voor de gesprekken.
- De volgende stap bestond uit het achterhalen, controleren en verwerken van deze **verantwoordingsinformatie**.
- In een **verdiepende fase** vulden we deze gegevens in gesprek met de regionale projectleiders aan. Kern van deze verdiepende fase bestond uit 35 groeps gesprekken

² Voor de dataverzameling voor deze monitor is aangesloten op beschikbare gegevens binnen de AM Regio's. Daardoor verschillen de periodes waarop de gegevens betrekking hebben. Dit wordt nader toegelicht in hoofdstuk 4.

met samenwerkingspartners in de arbeidsmarktregio's, die dienden om de monitoringsinformatie te duiden en verdiepen.

1.4 Leeswijzer

Dit rapport beschrijft de activiteiten die de regio's de afgelopen periode hebben ontplooid in het kader van de Regionale aanpak jeugdwerkloosheid en geeft een beeld van de resultaten die hiermee tot nu toe zijn behaald. Er is voor gekozen om overstijgende lijnen te presenteren en deze te illustreren met voorbeelden uit de regio's. Dat betekent dat in dit rapport dus niet alle regio's één voor één besproken worden.

Dit leidt tot de volgende opzet. Hoofdstuk 2 gaat in op de manier waarop de regio's hun aanpak hebben vormgegeven: welke visie ligt hieraan ten grondslag en op welke manier hebben de regio's de aanpak georganiseerd? Hoofdstuk 3 geeft een beeld van de concrete activiteiten die de regio's hebben ondernomen om jeugdwerkloosheid aan te pakken: wat gebeurt er concreet om jeugdwerkloosheid te bestrijden en te voorkomen? In hoofdstuk 4 gaan we in op de tot nu toe gerealiseerde kwantitatieve en kwalitatieve resultaten. Het rapport sluit af met een overzicht van de belangrijkste leerervaringen tot nu toe.

2 De voorbereiding: vormgeving van de aanpak

In dit hoofdstuk staan we stil bij de hoofdlijnen van de Regionale aanpak jeugdwerkloosheid zoals die in de 35 arbeidsmarktregio's is vormgegeven. We gaan met dit doel allereerst in op de probleemanalyse en visie die ten grondslag liggen aan de regionale aanpakken: welke visie hebben regio's ten aanzien van de manier waarop jeugdwerkloosheid in hun regio moet worden aangepakt, en hoe zien zij de aard en ernst van de problematiek in hun regio? Vervolgens staan we stil bij de manier waarop deze visievorming en probleemanalyse door de regio's wordt vertaald naar een (beleidsmatige) invulling van de aanpak. Tot slot komt de manier waarop de aanpak in samenwerking met de verschillende partners wordt georganiseerd aan bod.

2.1 Probleemanalyse en visievorming

Het ontwikkelen van een regionale aanpak jeugdwerkloosheid vergt allereerst een probleemanalyse en visievorming: waar liggen de belangrijkste problemen binnen de regio en hoe, met welk doel en voor welke doelgroepen kunnen de middelen die beschikbaar zijn voor de Regionale aanpak jeugdwerkloosheid dus het best worden ingezet? Deze paragraaf beschrijft de verschillende stappen waaruit deze visievorming bestaat: de visie van de regio's op de aanpak van jeugdwerkloosheid; de wijze waarop de probleemanalyse die aan de basis van de aanpak ligt wordt vormgegeven; de doelstellingen van de aanpak die uit deze probleemanalyse volgen; en de doelgroepen waarop de aanpak dus gericht moet zijn.

Visie op de aanpak

Allereerst de visie van de regio's op de Regionale aanpak jeugdwerkloosheid. Uit de monitor blijkt dat de regio's op verschillende manieren aankijken tegen deze aanpak en de middelen die hiervoor beschikbaar zijn. De visies vallen schematisch uiteen in drie categorieën:

Ten eerste zijn er regio's waarbij er sprake is van een doorlopende aanpak gericht op de bestrijding van jeugdwerkloosheid. Dat wil zeggen: in deze regio's was er – ook voordat het Rijk extra middelen beschikbaar stelde om jeugdwerkloosheid te bestrijden – al sprake van een regionale aanpak om jeugdwerkloosheid te bestrijden. Dit geldt naar schatting voor ongeveer 40% van de regio's. Deze aanpak is in veel gevallen gegroeid tijdens de vorige actieplanperiode (2009-2011) en is daarna zonder onderbreking voortgezet. De extra Rijksmiddelen die voor de huidige aanpak jeugdwerkloosheid beschikbaar zijn gesteld veroorzaken in deze regio's geen beleidsmatige cesuur. Dat neemt niet weg dat de extra middelen welkom zijn: de regio's zijn hiermee in staat hun bestaande aanpak te intensiveren (bijvoorbeeld door deze ook aan doelgroepen aan te bieden die voorheen buiten het beleid vielen) of te innoveren (bijvoorbeeld door de bestaande aanpak aan te vullen met nieuwe instrumenten).

Voorbeeld: Holland-Rijnland

Holland-Rijnland heeft de aanpak van jeugdwerkloosheid al sinds het vorige actieplan in projectmatige vorm voortgezet. Dat betekent dat de projectorganisatie sindsdien is blijven bestaan en dat voor de aanpak van jeugdwerkloosheid geormerkte middelen

zijn vrijgemaakt waarmee de destijds ontwikkelde aanpak kon worden voortgezet. De extra middelen vanuit het Rijk vormen een aanvulling op het budget dat reeds beschikbaar was. Het veroorzaakt daarom geen trendbreuk, maar stelt de regio in staat om haar aanpak te intensiveren.

In ongeveer een kwart van de regio's wordt het huidige actieplan vooral gezien als een **impuls om een structurele aanpak op te zetten**. In deze gevallen is er uit de vorige actieplanperiode geen structurele aanpak ontstaan of is deze stil komen te liggen in de periode dat er geen extra middelen beschikbaar waren. Dat kwam bijvoorbeeld doordat er belangrijke personele wisselingen zijn geweest, of omdat een arbeidsmarktregio nieuw is gevormd. In de vormgeving van de huidige regionale aanpak wordt nu geprobeerd om structuren op te zetten die kunnen worden voortgezet wanneer de extra middelen op zijn.

Tot slot zijn er enkele regio's die de regionale aanpak jeugdwerkloosheid nadrukkelijk zien als een **tijdelijke crisisaanpak**. Jeugdwerkloosheid wordt in deze regio's als een tijdelijk probleem gezien dat grotendeels zal oplossen wanneer de economie aantrekt. Er wordt dus niet zozeer ingezet op het inrichten van duurzame samenwerking maar vooral op het efficiënt uitvoeren van specifieke projecten die jongeren snel aan het werk of terug naar school helpen.

Voorbeeld: Achterhoek

In de Achterhoek wordt de regionale aanpak jeugdwerkloosheid benaderd als een tijdelijk project. Dat betekent overigens niet dat er geen oog is voor de duurzaamheid van de resultaten of dat er niet wordt voortgebouwd op contacten en ervaringen uit de vorige actieplanperiode: men benadert de aanpak echter als een vastomlijnd project met een duidelijke begin- en einddatum en een vaststaand budget, bestaande uit de Rijksbijdrage en de cofinanciering.

Probleemanalyse

Een volgende stap die de regio's doorlopen is het uitvoeren van een probleemanalyse die de contouren schetst van waar de aanpak zich op moet richten. We zien op hoofdlijnen drie verschillende aanvliegroutes voor deze probleemanalyse:

Alle regio's hebben in hun plannen van aanpak een analyse van de omvang van jeugdwerkloosheid en van de arbeidsmarkt opgenomen. De mate waarin deze analyse is gebruikt om vorm te geven aan het programma verschilt echter sterk. Er zijn enkele regio's waar een diepgaande analyse van het aanbod (werkloze jongeren of jongeren die in de toekomst hoog risico hebben werkloos te worden) of de analyse van de vraag (beroepen of sectoren met toekomstige vacatures of leerwerk-/stageplaatsen) veel invloed hebben gehad op de selectie van projecten.

Voorbeeld: Noord-Limburg

In Noord-Limburg is van te voren uitgebreid gekeken naar de samenstelling van de doelgroep en is dat leidend gemaakt in de vormgeving van het programma. Zo zag men dat jongeren zonder startkwalificatie en alleenstaande jonge moeders een belangrijk deel uitmaken van de werkloze jongeren. Hier zijn vervolgens projecten en instrumenten bij gezocht.

Bij iets meer dan de helft van de regio's lijkt het programma op een andere manier tot stand te zijn gekomen: hier zijn de voornaamste partijen betrokken om in een proces van onderhandeling of afstemming tot een gezamenlijke aanpak te komen. Hoe deze partijen geïdentificeerd en betrokken werden, en welke partijen daarbij betrokken waren, verschilt sterk per regio. Dat komt hieronder nog naar voren.

Voorbeeld: Rivierenland

In de regio Rivierenland bestonden er al drie actieve sectorale werkgeversnetwerken, in de sectoren transport & logistiek, zorg & welzijn en techniek. Voor de vormgeving van de aanpak jeugdwerkloosheid is hier nauw bij aangesloten. De projectleiders hebben een ronde langs deze partners gemaakt om te inventariseren welke knelpunten men zag en hoe de middelen van het Actieplan daarvoor ingezet zouden kunnen worden. Dat is de basis geweest van het huidige plan.

In circa één derde van het aantal regio's is overigens een mengvorm van bovenstaande opties aanwezig. Daarbij is men bijvoorbeeld voor een aantal projecten uitgegaan van het aanbod (groepen werkloze jongeren), en andere projecten komen als gevolg van een afstemming tussen partijen van de grond. In enkele regio's waren de ervaringen vanuit het Actieplan bestrijden en voorkomen jeugdwerkloosheid 2009-2011 leidend in het opstellen van het huidige plan van aanpak.

Doelstellingen

Vanuit deze probleemanalyse zijn door de regio's verschillende doelstellingen benoemd waarop de aanpak zich moest richten. Deze doelstellingen variëren sterk, maar zijn in essentie terug te brengen tot drie hoofdcategorieën:

Circa één derde van de regio's richt zich voornamelijk op het **bevorderen van de uitstroom**: ze proberen werkloze jongeren aan een baan te krijgen, of weer terug naar school te leiden. Ze doen dit bijvoorbeeld door vouchers of loonkostensubsidies in te zetten, waardoor het voor werkgevers interessanter wordt deze jongeren aan te nemen.

Voorbeeld: Midden-Brabant

De regio Midden-Brabant heeft een subsidieregeling opgezet waarbij partijen een voorstel kunnen indienen waarmee de jeugdwerkloosheid wordt bestreden. Een belangrijke eis aan de voorstellen is dat de projecten de jongeren direct moeten toeleiden naar werk of naar school. Hiermee kiest de regio duidelijk voor het bevorderen van de uitstroom als hoofddoelstelling.

Wanneer regio's zich richten op het beperken van de instroom beogen ze dat er zo min mogelijk nieuwe werkloze jongeren bijkomen. In de praktijk zijn er geen regio's die zich louter richten op het **beperken van de instroom** of die zich louter richten op het **arbeidsfit houden** en/of maken van jongeren. Wél hanteren veel regio's meerdere doelstellingen, waarbij vooral het bevorderen van de uitstroom gecombineerd wordt met één van de andere doelen, of met allebei. Daarbij valt op dat in vrijwel alle gevallen het bevorderen van de uitstroom in ieder geval één van de belangrijke doelstellingen is. Kortom: over de gehele linie ligt er een sterk zwaartepunt op het

bevorderen van de uitstroom als doelstelling van de Regionale aanpak jeugdwerkloosheid.

Voorbeeld: Helmond-de Peel

In Helmond-De Peel worden projecten in vier categorieën ondersteund, die samen het gehele spectrum aan doelstellingen bestrijken.

1. Instrumenten gericht op de instroom van jongeren in (leerwerk)banen (vergroten uitstroom)
2. Instrumenten gericht het behouden en creëren van banen en stages (vergroten uitstroom)
3. Instrumenten gericht op de aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt (beperken instroom)
4. Instrumenten gericht op het arbeidsfit houden/krijgen van jongeren

Deze doelstellingen zijn in het regionale plan ook als zodanig onderscheiden, en gebruikt om richting te geven aan de invulling van het plan.

Doelgroepen

Vervolgens maken regio's verschillende keuzes als het gaat om de doelgroep waarop de aanpak zich moet richten. Een belangrijke constatering daarbij is dat veel regio's hierbij sterk inzetten op jongeren met een uitkering en/of een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Dit zijn vaak moeilijk bemiddelbare groepen. Regio's geven aan dat de meerwaarde van extra ondersteuning voor deze groepen het grootst is (zij hebben de ondersteuning het meest nodig). Tegelijkertijd kost het ook meer tijd om deze jongeren te helpen, hetgeen er soms toe leidt dat resultaten langer op zich laten wachten.

Als het gaat om doelgroepen waarop de aanpak zich moet richten, zien we verschillende varianten op onderstaand spectrum:

Ongeveer 80 procent van de regio's hanteert een **brede doelgroep** en richt zich op alle jongeren die werkloos zijn of met werkloosheid worden bedreigd, zogenaamde "niet-werkende werkloze jongeren". Enkele regio's wenden hun Regionale aanpak aan om een **specifieke groep** te bedienen, waarbij er gradaties van focus zijn. Zo zijn er enkele regio's die de aanpak richten op jongeren die een uitkering ontvangen. Andere regio's kiezen een écht specifieke doelgroep.

Voorbeeld: Zuid-Limburg en Noord-Holland Noord

Zo kiest Zuid-Limburg voor kwetsbare jongeren als doelgroep: jongeren die grote moeite hebben een startkwalificatie of beroepskwalificatie te bemachtigen. Noord-Holland Noord richt zich in zijn aanpak uitsluitend op voortijdig schoolverlaters.

Een andere manier om naar dit vraagstuk te kijken is door de vraag te stellen of de regionale aanpak zich richt op groepen die al onderwerp van beleid waren, of dat er nieuwe doelgroepen worden bediend. Kortom: wordt bestaand beleid geïntensiveerd of verbreed?

Jongeren met een uitkering (WW en WWB)

vs

Jongeren zonder uitkering (nuggers)

Als we naar de praktijk in de regio's kijken zien we dat er slechts enkele regio's zijn die zich in hun aanpak louter richten op **jongeren zonder uitkering**. In het overgrote gedeelte van de regio's is er sprake van een combinatie, waarbij wordt ingezet op de "bestaande doelgroepen" - jongeren met een uitkering - maar ook aanbod wordt gecreëerd voor doelgroepen waarvoor gemeenten tot nu toe geen aanbod hadden - de niet-uitkeringsgerechtigden (nuggers). Dat betekent dus dat regio's veelal kiezen voor een **combinatie van verdieping en verbreding**. Meestal zijn deze doelgroepen niet gespecificeerd, en zijn de instrumenten die worden ingezet simpelweg toegankelijke voor alle "niet werkende werkzoekende" jongeren. In andere gevallen wordt er naast bestaande doelgroepen gekozen om in te zetten op één of enkele specifieke nieuwe doelgroepen.

Voorbeeld: Amersfoort en Noord-Limburg

Dit gebeurt bijvoorbeeld in Amersfoort, waar door de Regionale aanpak ook wordt ingezet op jongeren met een WW-uitkering en jongeren die nog in de zoekperiode van de Wwb zitten - groepen die anders niet in aanmerking zouden komen voor een traject. Noord-Limburg is een ander voorbeeld in deze categorie: door de Regionale aanpak doet het een specifiek ondersteuningsaanbod aan werkloze tienermoeders.

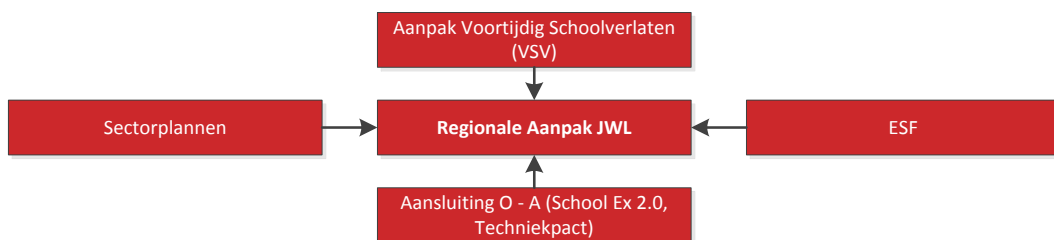
Een minderheid van de regio's richt zich in hun aanpak uitsluitend op jongeren met een uitkering (WWB en WW).

2.2 Invulling van de regionale aanpak

De visievorming en probleemanalyse vertaalt zich naar een beleidsmatige invulling van de aanpak jeugdwerkloosheid. Ook hierin zien we belangrijke verschillen tussen de regio's. Deze verschillen hebben met name betrekking op de manier waarop de relatie wordt gelegd met de andere pijlers van de aanpak jeugdwerkloosheid en aanpalende instrumenten, en de mate van focus van de aanpak (wordt er ingezet op een breed spectrum van instrumenten, of wordt hierin juist focus aangebracht?).

Relatie met andere pijlers jeugdwerkloosheid en aanpalende instrumenten

De Regionale aanpak jeugdwerkloosheid is in veel gevallen verbonden met andere pijlers van de aanpak jeugdwerkloosheid en aanpalende instrumenten.

De aard van deze verbinding verschilt sterk van regio tot regio. De aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt speelt in veel regio's een belangrijke rol. De mate waarin daarin expliciete verbanden zijn tussen de Regionale aanpak jeugdwerkloosheid en School Ex 2.0 verschilt sterk. In sommige regio's zijn ze beide onderdeel van dezelfde aanpak, worden ze door dezelfde partijen uitgevoerd en wordt er van dezelfde projectstructuur gebruik gemaakt. In andere regio's bestaan ze naast elkaar, maar zijn ze van elkaars activiteiten op de hoogte. In een enkele regio is er weinig aansluiting, en willen de uitvoerders van de Regionale aanpak jeugdwerkloosheid graag meer zicht krijgen op de activiteiten die in het kader van School Ex 2.0 worden uitgevoerd. Verbindingen met het Techniekpact worden vooralsnog slechts in enkele

regio's gelegd. Rivierenland is een regio waarin een sterk verband is met het Techniekpact. Dat heeft veel te maken met sterke organisatie van werkgevers in de regio, waar de regionale aanpak op aansluit.

34 regio's hebben in januari 2014 een ESF aanvraag (Actie J 2007-2013) gedaan om extra fondsen te verwerven voor de Regionale aanpak jeugdwerkloosheid.

In een aantal regio's is een koppeling gemaakt met het beleid omtrent voortijdig schoolverlaters (VSV). Een voorbeeld is Zuid-Kennemerland, waar het Actieplan is opgesteld door de VSV-coördinator. Een complicerende factor voor de aansluiting Regionale aanpak jeugdwerkloosheid-VSV is dat de regio-indelingen in sommige gevallen, zoals in Groot-Amsterdam, niet overeenkomen.

Overkoepelend kan gezegd worden dat de veelheid aan instrumenten, die elkaar soms aanvullen en soms overlappen, voor regio's zowel kansen als uitdagingen biedt. Enerzijds is het een kans om extra fondsen te verwerven om jongeren aan het werk te krijgen en een gezonde regionale arbeidsmarkt te onderhouden. Anderzijds kan het soms een uitdaging zijn om een samenhangend programma te onderhouden waarin rekening gehouden kan worden met de verschillende looptijden en de verschillende aanvraag- en verantwoordingseisen van de verschillende budgetten. De verknoping van de verschillende instrumenten kan dan ook een vertragende werking hebben – wat niet wil zeggen dat het uiteindelijk niets oplevert.

Over het algemeen kan gezegd worden dat regio's het nog lastig vinden om sectorale aansluiting te vinden. In sommige regio's is getracht aansluiting te vinden bij (de ontwikkeling van) een sectorplan. In veel gevallen houden de regio's de ingediende sectorplannen scherp in de gaten, zonder daar vooralsnog een actieve rol in te hebben gespeeld.

Voorbeeld: Holland-Rijnland

De regio Holland-Rijnland is een voorbeeld van een regio waarin vanuit de verschillende middelen (eigen middelen, Regionale aanpak jeugdwerkloosheid, ESF, voorliggende voorzieningen bij samenwerkingspartners) één doorlopende en integrale aanpak wordt gerealiseerd. Ook is de uitvoering van School Ex 2.0 onderdeel van de aanpak jeugdwerkloosheid, en is het RMC vertegenwoordigd in de werkgroep en verantwoordelijk voor de uitvoering van enkele projecten. Momenteel wordt getracht aansluiting te krijgen bij de sectorplannen door sectortafels met regionale werkgevers te organiseren. Kortom: een doorlopende aanpak krijgt kapitaalinjecties vanuit verschillende hoeken.

Focus

Regio's kiezen voor verschillende maten van focus in hun aanpak, in de zin dat ze veel of weinig instrumenten inzetten in hun aanpak jeugdwerkloosheid.

Gefocuste aanpak
(weinig instrumenten)

Brede aanpak (veel
instrumenten)

Het ene uiterste van het spectrum bestaat uit regio's die een sterke focus aanbrengen door in te zetten op één of enkele instrumenten, zoals (een variant van) de startersbeurs of extra fte voor bestaande loketten. Aan het andere uiterste van het spectrum zitten regio's die de middelen over een veelheid aan instrumenten verspreiden. Daartussenin bevinden zich regio's, waarbij in financiële zin het

zwaartepunt is aangebracht bij één of enkele projecten maar daarnaast ook nog een aantal kleinere projecten wordt uitgevoerd of ondersteund. De regio's zijn getalsmatig min of meer gelijk verdeeld over deze drie categorieën.

Voorbeelden: Utrecht-Midden en Gelderland-Midden

De aanpak van Utrecht-Midden is een voorbeeld van een brede aanpak. Vanuit louter de Rijksmiddelen worden in totaal negen instrumenten gefinancierd. Deze instrumenten hebben bovendien een uiteenlopende inhoudelijke focus, van het opzetten van een regionaal ambassadeursnetwerk onder werkgevers tot het organiseren van jongeren-voor-jongereninitiatieven en het stimuleren van ondernemerschap. Daarbovenop komen overigens nog de instrumenten die vanuit de cofinanciering worden bekostigd.

Gelderland-Midden is een voorbeeld van een gefocuste aanpak. De regionale aanpak bestaat daar uit slechts twee instrumenten: de inzet van jongerenvouchers en het versterken van de jongerenloketten.

2.3 Organisatie en verantwoordelijkheden

Tot slot is het goed om stil te staan bij manier waarop de Regionale aanpak jeugdwerkloosheid in samenwerking met de verschillende partners wordt georganiseerd. Formeel is de centrumgemeente van elke regio natuurlijk verantwoordelijk voor de Regionale aanpak jeugdwerkloosheid. Hoe de verantwoordelijkheden voor besluitvorming en uitvoering in de praktijk zijn verdeeld verschilt echter sterk per regio. We kijken daarbij eerst naar de verantwoordelijkheden op het niveau van besluitvorming, en daarna op het niveau van uitvoering.

Besluitvorming

Op het niveau van besluitvorming, zien we allereerst verschillen in de manier waarop de verschillende gemeenten in een arbeidsmarktregio zich tot elkaar verhouden:

In de taakverdeling tussen gemeenten zien we een driedeling tussen de regio's. In ongeveer 40 procent van de regio's ligt het primaat voor de besluitvorming duidelijk bij de **centrumgemeente**. Deze heeft in dat geval een impliciet of expliciet mandaat gekregen van omliggende gemeenten om de aanpak vorm te geven, en voert deze uit voor de eigen populatie en die van omliggende gemeenten.

In ongeveer 30 procent van de regio's is er sprake van een actieve **samenwerking tussen gemeenten** en wordt in gezamenlijkheid vorm gegeven aan de regionale aanpak JWL. Hieronder vallen ook de regio's die de verantwoordelijkheid hebben neergelegd bij de regio als een eigen entiteit. Dit is bijvoorbeeld het geval in Rivierenland, Twente en Noord-Oost Brabant.

Tot slot zijn er regio's waarbij het budget wordt verdeeld over de verschillende gemeenten (soms gegroepeerd in sub-regio's) en men "ieder voor zich" invulling geeft aan de aanpak jeugdwerkloosheid.

Voorbeeld: Haaglanden

In de Regio Haaglanden zijn de middelen voor de Regionale aanpak jeugdwerkloosheid naar rato van het aantal jongeren verdeeld over de vijf gemeenten van de regio. Elke gemeente kan op basis daarvan een eigen invulling geven aan de aanpak. Wél stelt de Gemeente Den Haag zich op als trekker, en kunnen de overige gemeenten indien ze dat willen aansluiten bij de projecten die Den Haag ontwikkelt.

Naast gemeenten, zijn bij de besluitvorming soms ook andere partijen betrokken. We zien daarbij duidelijke verschillen tussen regio's op onderstaand spectrum:

Wat de betrokkenheid van overige belanghebbenden bij de besluitvorming over de aanpak jeugdwerkloosheid betreft zien we dat er regio's zijn die deze belanghebbenden – waaronder doorgaans partijen als het lokale ROC, kenniscentra/SBB, eventuele overige onderwijspartijen, het UWV, jongeren- of leerwerkloketten en eventueel werkgevers(koepels) – al in een vroeg stadium betrekken bij de vormgeving van de aanpak jeugdwerkloosheid. Er wordt dan vaak bij consensus besloten over de invulling van de aanpak, waardoor deze partijen een actieve rol krijgen in de besluitvorming.

In andere gevallen zien we dat deze partijen niet worden betrokken bij de besluitvorming. Vaak is er natuurlijk sprake van een tussenvorm, waarbij bijvoorbeeld wél input wordt verzameld maar geen formele verantwoordelijkheid bij andere partijen wordt neergelegd. Getalsmatig zijn de regio's redelijk evenwichtig verspreid over dit spectrum.

Voorbeeld: Friesland

Friesland is een voorbeeld van een regio die andere partijen in sterke mate heeft betrokken bij de besluitvorming omtrent de Regionale aanpak. De Projectgroep Jeugdwerkloosheid heeft het actieplan opgesteld en voert het ook uit. In deze projectgroep nemen naast alle gemeenten ook de RMC's, het UWV, het SBB, de provincie, de ROCs en andere onderwijsinstellingen en Leren en Werken Friesland deel. De projectgroep overlegt maandelijks over de voortgang.

Behalve de mate van betrokkenheid van partijen is er ook nog onderscheid te maken naar het soort partijen dat wordt betrokken. Zo bouwt de regio Stedenvierkant sterk op de banden met werkgevers en hebben de regio's Noord-Holland Noord en Zuid-Kennemerland een sterke betrokkenheid van het RMC. Sommige regio's proberen andere partijen actiever te betrekken maar slagen daar naar hun smaak nog niet voldoende in. Dit gaat vooral op voor wat betreft de betrokkenheid van werkgevers.

Uitvoering

De uitvoering van de aanpak JWL ligt niet per definitie in dezelfde handen als waar de besluitvorming ligt. Ook hier zien we een schematische driedeling.

Sommige regio's kiezen ervoor om de uitvoering dichtbij de gemeente te houden. De gemeente neemt dan zelf de uitvoering voor haar rekening. Andere regio's kiezen ervoor om de uitvoering in samenwerking met andere partijen, met name overheid,

ondernemers en onderwijs (30's) en het maatschappelijk middenveld, uit te voeren. Deze partijen worden dan bijvoorbeeld verantwoordelijk voor een specifiek project. Tot slot zijn er regio's waarbij de uitvoering **op enige afstand van de gemeente** plaatsvindt. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer een gemeente de uitvoering uitbesteedt aan een externe partij. Natuurlijk worden de resultaten dan uiteindelijk wél verantwoord; in die zin blijven de gemeenten altijd eindverantwoordelijk voor de uitvoering.

Voorbeelden: Rijnmond versus Drenthe

De regio Rijnmond heeft als instrument in haar aanpak jeugdwerkloosheid een subsidieregeling ingesteld. Partijen kunnen voorstellen indienen om de jeugdwerkloosheid aan te pakken. Daar zijn enkele voorwaarden aan verbonden, zoals dat de projecten direct moeten toeleiden naar werk of school. Verder ligt de uitvoering, na toekenning van de subsidie, volledig in handen van de indienende partij. Dat betekent dat de uitvoering op enige afstand van de gemeente zelf plaatsvindt, hoewel ook in dit geval geldt dat uiteindelijk verantwoording moet worden afgelegd voor de uitvoering van het project. Uiteindelijk is de centrumgemeente altijd verantwoordelijk.

In de regio Drenthe is voor elke gemeente apart budget beschikbaar gesteld. Deze gemeenten zijn zelf ook verantwoordelijk voor de uitvoering van hun instrumenten. Ze houden de uitvoering daarmee dichtbij de gemeenten zelf, hoewel andere partijen wél als partner betrokken kunnen worden. Het UWV is daarbij overigens als partner nadrukkelijk verantwoordelijk voor de uitvoering van een tweetal projecten.

3 De uitvoering: projecten en instrumenten

Hoe belangrijk visievorming en voorbereiding ook zijn: uiteindelijk gaat het er vooral om dat jeugdwerkloosheid in de arbeidsmarktregio's wordt aangepakt. Dat is ook het geluid dat we in de groepsgesprekken steeds terughornden: de regio's willen vooral snel en concreet aan de slag. In dit hoofdstuk gaan we daarom in op de uitvoering van de Regionale aanpak. Daartoe zullen we eerst een korte typologie van projecten en instrumenten presenteren. Daarna beschrijven we de projecten en instrumenten die door de regio's worden ingezet. Daarbij geven we, om een indicatie te geven van de populariteit van de verschillende instrumenten, aan hoeveel regio's bepaalde instrumenten hebben ingezet.³

3.1 Typologie

Uit de groepsgesprekken blijkt dat regio's drie 'knoppen' identificeren waaraan ze kunnen draaien om jeugdwerkloosheid te voorkomen of bestrijden. Deze hangen samen met de doelstellingen die we in het vorige hoofdstuk hebben onderscheiden. De projecten en instrumenten die worden ingezet zijn vrijwel allemaal gericht op één of meerdere van de drie doelstellingen hieronder:

De focus ligt daarbij op het bevorderen van uitstroom en op het arbeids- of onderwijsfit maken of houden van jongeren voor wie uitstroom nu nog niet mogelijk is. Dit laatste uiteraard met als doel de kans op uitstroom op termijn te vergroten. Het verkleinen van de instroom (ofwel het voorkomen van jeugdwerkloosheid), is in vrijwel alle regio's een punt van aandacht, maar is niet het onderwerp waarnaar in termen van het aantal projecten of budget de meeste aandacht uitgaat.

In onderstaande paragrafen gaan we achtereenvolgens in op projecten en instrumenten gericht op het vergroten van uitstroom (paragraaf 3.2), projecten en instrumenten gericht op het arbeids- of onderwijsfit houden of maken van jongeren (paragraaf 3.3) en projecten en instrumenten gericht op het beperken van instroom (paragraaf 3.4). Een klein aantal projecten is niet onder één van deze noemers te scharen. Deze overige projecten en instrumenten komen aan de orde in paragraaf 3.5.

3.2 Projecten en instrumenten aan de achterkant: het vergroten van uitstroom

Vrijwel alle regio's zetten met hun Regionale aanpak jeugdwerkloosheid sterk in op het vergroten van de uitstroom van werkloze jongeren. Dit is immers de meest directe manier om jeugdwerkloosheid te bestrijden. Uitstroom kan daarbij gericht zijn op onderwijs of op werk. In dit laatste geval zijn de inspanningen van regio's vooral gericht op het creëren van meer banen en/of leerwerkplekken voor jongeren. Regio's zetten hiervoor verschillende projecten en instrumenten in. De belangrijkste hiervan zijn de inzet van vouchers en subsidies en de inzet van extra FTE voor de acquisitie van banen en leerwerkplekken. Daarnaast worden nieuwe opleidingstrajecten ontwikkeld en zijn er afspraken gemaakt met uitzendbureaus en sectoren over het

³ Bijna alle regio's zetten meerdere instrumenten in. Daardoor tellen de cijfers die hieronder worden genoemd niet op tot 35, maar tot een veelvoud daarvan.

plaatsen van jongeren. Op kleinere schaal wordt om de uitstroom te bevorderen ook gebruik gemaakt van meer indirecte, maar vaak ook veel goedkopere, projecten als mentor- of maatjesprojecten of ambassadeursnetwerken van werkgevers.

Projecten gericht op het vergroten van de uitstroom kunnen zich overigens ofwel richten op werkgevers, ofwel op de jongeren zelf. In het eerste geval worden bijvoorbeeld financiële prikkels uitgereikt aan werkgevers wanneer zij een jongere aannemen; in het tweede worden jongeren bijvoorbeeld opgeleid voor een bepaalde functie. Hieronder lichten we de verschillende soorten projecten toe.

Vouchers en subsidies

Een groot deel van de regio's (18 van de 35) zet jongeren vouchers, loonkostensubsidies, plaatsingsbonussen of cheques in om werkgevers ertoe over te halen een baan of leerwerkplek voor werkloze jongeren beschikbaar te stellen. De werkgever ontvangt hierbij als incentive een geldbedrag wanneer hij/zij een werkloze jongere een dienstverband of BBL-plek aanbiedt, of krijgt voor een bepaalde periode een deel van de loonkosten vergoed. De hoogte van dit bedrag varieert per regio: een aantal regio's betaalt de werkgever een bedrag van 1.000 euro voor een dienstverband van een jaar, terwijl een andere regio werkgevers hiervoor een bedrag van 5.500 euro biedt. Gemiddeld ligt de vergoeding tussen de 2.000 en 2.500 euro voor een plaatsing van minimaal een half jaar.

In verschillende regio's worden er aanvullende eisen aan werkgevers gesteld om in aanmerking te komen voor een dergelijk aanmoedigingsbedrag, met name als het gaat om de sector waarin deze opereert: het moet hier gaan om werkgevers in kansrijke sectoren. In vrijwel alle gevallen geldt bovendien een minimale duur waarvoor de werkgever een jongere moet aannemen (vaak een half jaar of een jaar).

Voorbeeld: Plaatsingsbonus Noord-Holland Noord

De regio Noord-Holland Noord zet in op één instrument: de **plaatsingsbonus**, een subsidie voor de werkgever wanneer die een **jongere zonder startkwalificatie** in dienst neemt. Tijdens het eerste actieplan jeugdwerkloosheid bleek dat dit instrument goed werkt, daarom wordt het nu weer ingezet.

Er zijn drie categorieën plaatsingsbonussen vastgesteld:

- Categorie A: Werkgevers die een jongere zonder startkwalificatie een leerwerkbaan in het kader van een BBL-opleiding op een ROC of AOC van minimaal een half jaar aanbieden, ontvangen € 2.000,- op jaarbasis (naar rato).
- Categorie B: Werkgevers die een jongere zonder startkwalificatie een reguliere baan van minimaal een half jaar aanbieden, ontvangen € 2.000,- op jaarbasis (naar rato).
- Categorie C: Werkgevers die een jongere zonder startkwalificatie een leerwerkervaringsplek van minimaal een half jaar aanbieden, ontvangen € 1.000,- op jaarbasis (naar rato). De onkostenvergoeding is voor rekening van de werkgever.

De plaatsingsbonus geldt voor een aaneensluitende periode van maximaal één jaar. Per jongere wordt slechts éénmalig een bonus uitgekeerd. De regeling heeft een subsidieplafond: er worden plaatsingsbonussen toegekend zolang het budget het toelaat. Verder geldt er een maximum van drie plaatsingsbonussen per werkgever.

Op deze manier zijn sinds oktober 2013 **81 jongeren zonder startkwalificatie** aan een stage, leerwerkplek of baan geholpen. Bovendien zijn er naar aanleiding van het offensief onder werkgevers ook 3 plaatsingen zonder plaatsingsbonus gerealiseerd.

Opvallend is dat een aantal regio's er juist bewust voor kiest *geen* vouchers of subsidie-instrumenten in te zetten. Reden hiervoor is dat men zich afvraagt of werkgevers dan nog wel bereid zullen zijn om ook zonder dit soort instrumenten jongeren aan te nemen.

Extra FTE

Een nog groter aantal regio's (24 van de 35) heeft er (daarnaast) voor gekozen extra personele capaciteit vrij te maken of aan te stellen om jongeren beter te kunnen begeleiden richting werk of onderwijs en/of om zelf meer banen en leerwerkplekken voor jongeren te kunnen acquireren. Het aantal extra FTE varieert per regio van 1 FTE tot ruim 14 FTE (in een regio die ervoor kiest het hele budget voor de Regionale aanpak jeugdwerkloosheid te besteden aan de inzet van extra FTE).

Met behulp van deze extra personele capaciteit worden gemeentelijke jongerenloketten versterkt, gecontinueerd, of zelfs (opnieuw) opgezet; kunnen er bij werkgeversservicepunten specifieke jongeren-accountmanagers en jobhunters worden aangesteld; en wordt soms ook bij gemeentelijke partners (zoals UWV of ROC) de formatie uitgebreid om grotere groepen jongeren beter te kunnen begeleiden.

Voorbeeld: Groepsgewijze doe-het-zelf begeleiding in Zeeland

In de regio Zeeland is een methodiek ontwikkeld **om jongeren groepsgewijs te ondersteunen** bij het zoeken naar werk. Met dit doel zijn vanuit de middelen die beschikbaar zijn voor de Regionale aanpak jeugdwerkloosheid **extra trajectbegeleiders en jobhunters** aangesteld. Zij begeleiden jongeren in groepen van 12. In groepsbijeenkomsten gaan jongeren onder leiding van een trajectbegeleider zelf op zoek naar werk, een leerwerkplek of een leerwerkervaringsplaats. De jongeren kiezen zelf wat ze willen doen en zoeken zelf een werkplek. Om hen hierbij te ondersteunen, worden de jongeren begeleid door een trajectbegeleider en jobhunter, maar belangrijker: vooral ook door elkaar. Door tweewekelijks bijeen te komen en onder leiding van een trajectbegeleider over de ervaringen te praten ('wat heb jij de afgelopen 2 weken gedaan: wat ging er goed en wat niet?') stimuleren en motiveren jongeren elkaar, geven ze elkaar tips ('als je straks gaat solliciteren, zou ik er niet zo bij gaan zitten') en leren ze van elkaars ervaringen ('ik heb dat zo aangepakt'). Jongeren helpen elkaar zo op weg: dat is het grootste succes van deze aanpak. Het gaat nadrukkelijk om een **doe-het-zelf-aanpak**, maar jongeren kunnen hierbij net een extra zetje krijgen van een trajectbegeleider of jobhunter. Deze laatste ondersteunt met name in het contact met de werkgever en is op afstand bij de jongere betrokken wanneer deze eenmaal aan de slag is.

Op deze manier zijn sinds oktober 2013 **38 jongeren** naar een baan of een leerwerkplek uitgestroomd.

Voorbeeld: detachering in Holland-Rijnland

In Holland-Rijnland is vanuit de middelen die beschikbaar zijn voor de aanpak van jeugdwerkloosheid voor één dag per week een **ROC-medewerker bij het gemeentelijke projectteam gedetacheerd**. Op die manier werken gemeenten en ROC niet alleen op besluitvormend, maar ook op uitvoerend niveau samen aan de aanpak van jeugdwerkloosheid in de regio. De aanpak van jeugdwerkloosheid wordt zo daadwerkelijk een gedeeld probleem dat samen wordt opgepakt.

Voorbeeld: een jongerenloket in Amersfoort

In Amersfoort zijn vanuit de middelen die beschikbaar zijn gesteld voor het regionale actieplan drie jongerenconsulenten aangesteld, die samen het jongerenloket vormen. Deze jongerenconsulenten zijn **zelf ook jongeren**, die nu worden gecoacht en getraind door een lid van het actieteam jeugdwerkloosheid. Op die manier zijn drie banen gecreëerd, en kunnen meer jongeren, al tijdens de WWB-zoekperiode, worden geholpen om snel weer uit te stromen richting school of werk.

Sectorale projecten

Hoewel veel regio's het in deze fase nog lastig vinden om aansluiting te vinden bij de sectorplannen (zie ook hoofdstuk 5), is een vijftal regio's erin geslaagd afspraken te maken met sectoren over plaatsingen voor jongeren. Voorbeelden van deze sectoren zijn de techniek, retail en de zorg.

Voorbeeld: werkgelegenheidsprojecten in Haaglanden

In de regio Haaglanden zijn met sectoren waar de meeste arbeidspotentie ligt, zoals de schoonmaak, glazenwasserij, detailhandel en horeca, **afspraken gemaakt over arrangementen voor werkloze jongeren**. Hierbij wordt zoveel mogelijk gezocht naar combinaties met een opleiding, waaronder BBL. Indien nodig, biedt de gemeente hierbij een loonkostensubsidie of werkgeverscheque aan. Op deze manier zijn tussen maart en december 2013 **500 banen en leerwerkplekken gerealiseerd**. Concrete voorbeelden van projecten zijn een project met een thuiszorgorganisatie, waarbij 25 jongeren een BBL-opleiding volgen en daarbij van de organisatie een jaarcontract als zorg hulp krijgen aangeboden. Een ander voorbeeld is een project van een kenniscentrum en een opleidingsinstituut in de schoonmaak, waarbij 15 jongeren in een leerwerktraject van 9 tot 12 maanden (BBL-1) worden opgeleid voor werk in de schoonmaak. Zij krijgen daarbij een payroll-contract bij het opleidingsinstituut en zo snel als kan een leerwerkovereenkomst bij de werkgever.

Afspraken met uitzendbureaus

Een andere mogelijkheid om jongeren te laten uitstromen, is het maken van afspraken met uitzendbureaus over het plaatsen van jongeren op uitzendfuncties.

Voorbeeld: samenwerking met uitzendbureaus in Haaglanden

In de gemeente Den Haag is in juli 2013 een **geïntegreerd team** van gemeentelijke consulenten en intercedenten van Tempo Team ingesteld om jongeren met een korte afstand tot de arbeidsmarkt te bemiddelen naar werk. Dit heeft tot nu toe geresulteerd in **58 plaatsingen**. Daarnaast is in september 2013 met Tempo Team een uitzendpool gerealiseerd, waarin steeds 50 jongeren kunnen instromen om bij één van de aangesloten werkgevers tijdelijk aan de slag te gaan. Tot nu toe zijn 20 bemiddelbare jongeren bij de uitzendpool aangemeld.

Nieuwe opleidingstrajecten

Werk is uiteraard niet de enige uitstroombestemming van werkloze jongeren: ook uitstroom richting een opleiding is iets waar verschillende regio's op inzetten, zeker voor jongeren die nog geen startkwalificatie hebben. Om de stap terug naar school voor deze jongeren mogelijk te maken, worden in het kader van de Regionale aanpak jeugdwerkloosheid door verschillende gemeentes, vaak in samenwerking met ROC's of kenniscentra, nieuwe opleidingstrajecten ontwikkeld. Voorbeelden zijn werkzware BOL-opleidingen voor jongeren die geen BBL-plek kunnen vinden en

instroomprogramma's om jongeren voor te bereiden op een MBO-opleiding (vaak met een focus op taal en rekenen).

Voorbeeld: Gilden in Groningen

In Groningen worden goede resultaten geboekt met **GildeLeren**: een onderwijsconcept waarbij leerlingen **bij de werkgever een BOL-opleiding** volgen op niveau 1, 2 of 3. In een gilde werken onderwijs en bedrijfsleven met dit doel nauw samen: het leren vindt volledig op de werkvloer plaats volgens het principe van meester en gezel: voor- en nadoen op de werkvloer. Met name leerlingen van niveau 1 en 2 zijn hierbij gebaat. Stap voor stap leren zij in een gilde vakmanschap en werknemersvaardigheden aan: voor hen dé manier om een startkwalificatie te halen. De docent is iedere dag aanwezig op de werkvloer en ondersteunt de werkbegeleider in zijn opleidende taken. GildeLeren realiseert een hoog diploma- en stagerendement en er is nauwelijks sprake van schooluitval.

Overige projecten

Tot slot zijn in verschillende regio's kleinschalige projecten opgezet om de uitstroom van jongeren naar werk of school te bevorderen. Voorbeelden hiervan zijn mentor- of maatjesprojecten, waarbij werknemers of ondernemers worden gekoppeld aan een werkloze jongere om hem/haar te ondersteunen bij het vinden of behouden van werk. Ook worden in een aantal regio's banenmarkten of speeddate-sessies voor jongeren georganiseerd, waar zij in contact kunnen komen met werkgevers. Tot slot zet een drietal regio's in op het creëren van een regionaal netwerk van werkgevers die kunnen fungeren als ambassadeur in de bestrijding van jeugdwerkloosheid.

Voorbeeld: Community coaching in Rivierenland

De regio Rivierenland spreekt de gemeenschap als geheel aan om zich in te spannen voor de bestrijding van jeugdwerkloosheid. Met het project 'Coach en jij' worden **vrijwillige coaches** geworven die werkzoekende jongeren begeleiden bij het vinden van een baan. Deze vrijwilligers zijn geworven via een eenvoudige communicatiecampagne en vervolgens door de gemeente geschoold. Elke werkende burger die zich aangesproken voelt, kan zich als coach aanmelden: het hoeft, in tegenstelling tot veel andere maatjesprojecten, dus niet specifiek te gaan om werkgevers. Deze vorm van **'buddy'-zijn** blijkt een aansprekend type vrijwilligerswerk: er zijn inmiddels ruim voldoende vrijwilligers, met nog 40 in 'reserve' die kunnen worden gekoppeld aan toekomstige werkzoekende jongeren. Dit project **betreft en mobiliseert** daarmee een brede groep burgers bij de bestrijding van jeugdwerkloosheid, biedt jongeren concrete ondersteuning en coaching, en is bovendien relatief goedkoop: het vergt alleen communicatiekosten en de kosten om aanstaande coaches te trainen.

Voorbeeld: ambassadeurs werven ambassadeurs in Holland-Rijnland

In Holland-Rijnland wordt op een simpele manier geprobeerd meer **werkgevers bij de doelgroep te betrekken**. Met het **project 10x10x10** zoekt de gemeente tien regionale 'captains of industry' die willen fungeren als ambassadeur van het belang van leerwerkbedrijven. Hen wordt gevraagd elk nog tien ambassadeurs te zoeken. Deze 100 bedrijven zoeken ook weer tien bedrijven. Zo ontstaat een **netwerk van 1000 actieve leerwerkbedrijven**.

3.3 Projecten en instrumenten 'er tussenin': arbeids- of onderwijsfit

Het creëren van meer banen en leerwerkplekken of nieuwe opleidingen is echter niet altijd voldoende. Want zelfs al zouden er genoeg banen en arbeidsmarktrelevante en toegankelijke opleidingen beschikbaar zijn: niet alle jongeren zijn (al) voldoende geëquipeerd om uit te stromen naar werk of school. In de praktijk blijkt dat een groep werkloze jongeren tussen wal en schip valt: zij zijn door verschillende belemmeringen (nog) niet in staat de stap naar onderwijs of arbeidsmarkt te zetten. Dat kan zijn omdat ze nog niet genoeg werkervaring hebben om ergens te worden aangenomen. Het kan ook zijn omdat er ernstige problemen of beperkingen spelen die eerst moeten worden opgelost vóór een jongere in staat is om goed op school of werk te kunnen functioneren. Bovendien speelt er nog een aanvullend probleem: sommige jongeren zijn op dit moment weliswaar arbeidsfit en opgeleid, maar omdat er nu gewoonweg niet genoeg werk voor hen is, dreigen zij inactief en daarmee steeds minder aantrekkelijk voor de arbeidsmarkt te raken. Voor deze jongeren is het zaak hen geactiveerd en arbeidsfit te houden, zodat zij zonder problemen kunnen uitstromen wanneer er wel weer werk beschikbaar is.

Voor deze drie typen jongeren zetten gemeenten verschillende instrumenten in. Voor jongeren met (te) weinig werkervaring en jongeren die inactief dreigen te raken, zetten veel regio's op verschillende manieren in op het creëren van leerwerkervaringsplaatsen. Voor jongeren met belemmeringen voorziet de Regionale aanpak jeugdwerkloosheid vaak in (re-integratie)trajecten om deze belemmeringen op te lossen.

Leerwerkervaringsplaatsen

Een groot deel van de regio's (25⁴ van de 35) zet in op het creëren van leerwerkervaringsplaatsen om jongeren arbeidsfit te maken en te houden. Het merendeel van deze regio's (14 stuks) doet dit door het beschikbaar stellen van Startersbeurzen of oriënteert zich op deze mogelijkheid (11 regio's bieden de startersbeurs aan, en drie regio's oriënteren zich hierop). Met de **Startersbeurs** kunnen jongeren tegen een vergoeding van 500 euro per maand een half jaar werkervaring opdoen bij een werkgever naar keuze. De jongere gaat hiervoor zelf op zoek naar een werkgever. In aanvulling op de stagevergoeding van 500 euro per maand bouwt de jongere voor iedere maand die hij of zij met de Startersbeurs werkzaam is geweest een spaartegoed op van 100 euro. Het opgebouwde tegoed kan na afloop van de werkzaamheden worden ingezet voor scholing, een cursus of een certificeringstraject. De Startersbeurs wordt gefaciliteerd door het bureau 'de Startersbeurs', dat met een webapplicatie (www.startersbeurs.nu) de aanmeldingen, betalingen en monitoring van de voortgang regelt.

De Startersbeurs wordt door regio's in de praktijk vrijwel uitsluitend ingezet voor jongeren met een afgeronde opleiding op minimaal MBO-niveau. In vrijwel alle gevallen wordt de stagevergoeding van 500 euro per maand betaald door de regio. De werkgever betaalt voor de 100 euro opleidingskosten. In één regio worden ook deze opleidingskosten door de regio zelf betaald.

Voorbeeld: Startersbeurs in Gelderland-Zuid

In de regio Gelderland-Zuid zijn sinds september 2013 **100 jongeren met een Startersbeurs** aan de slag gegaan op een leerwerkervaringsplaats. De regio kent een

⁴ Alle genoemde cijfers in deze paragraaf tellen op tot 26 regio's. Eén regio zet echter een combinatie van de hier genoemde instrumenten in, waardoor het totaal neerkomt op 25.

vrij grote groep hoogopgeleide jongeren voor wie er weinig werk beschikbaar is. Met een communicatiecampagne is onder deze jongeren bekendheid gegeven aan de Startersbeurs. Jongeren die zelf een leerwerkervaringsplaats hadden gevonden, konden zich hiervoor bij de gemeente melden. Deze combinatie van focus op **hoogopgeleide, zelfredzame jongeren en een gerichte communicatiecampagne** maakte dat de doelstelling van 100 Startersbeurzen snel werd gehaald.

Niet in alle gevallen wordt de Startersbeurs ingezet uit overtuiging van de beleidsmakers zelf: het instrument heeft landelijk behoorlijk wat publiciteit gegenereerd, en in een aantal regio's was het de politiek die als gevolg hiervan uitdrukkelijk heeft verzocht om aansluiting bij de Startersbeurs. Het instrument sluit hier echter niet altijd goed aan bij de doelgroep.

Verschillende regio's wijzen erop dat het aantal zelfredzame werkloze jongeren met een afgeronde opleiding te klein is om met de Startersbeurs massa te kunnen maken. De Startersbeurs biedt hier dan niet altijd een goed antwoord op de problematiek van werkloze jongeren. Vijf andere regio's hebben om onder meer deze reden besloten een **eigen variant van de Startersbeurs** te ontwikkelen. Deze is vaak ook beschikbaar voor jongeren zonder opleiding, jongeren vanuit praktijkonderwijs (pro) of voortgezet speciaal onderwijs (VSO), jongeren die een BBL-opleiding volgen of jongeren die niet in staat zijn zelfstandig een leerwerkervaringsplaats te vinden. Omdat er op deze manier bovendien geen kosten voor overhead aan de organisatie van Startersbeurs hoeven te worden betaald, zeggen deze regio's meer aantallen te kunnen realiseren voor hetzelfde budget. Om deze reden leggen deze regio's vaak ook een groter deel van de kosten bij de werkgever neer. De werkgever betaalt dan bijvoorbeeld de volledige stagevergoeding, evenals een bijdrage voor scholingskosten. Dit is meestal een bewuste keuze, omdat men geen jongeren 'gratis' wil weggeven of omdat men op deze manier probeert de werkgever aan de jongere te committeren. Eén regio kiest er in de eigen variant echter juist voor de werkgever helemaal geen kosten te rekenen en de jongeren zelf een arbeidscontract tegen het wettelijk minimumloon (WML) aan te bieden. Op deze manier probeert de regio een dergelijke leerwerkervaringsconstructie ook voor jongeren met een uitkering lonend te maken. Dat houdt verband met een regelmatig gehoord bezwaar tegen de inzet van de Startersbeurs: voor jongeren met een uitkering is het in principe niet lonend om met een startersbeurs aan de slag te gaan.

Vaak gaat de inzet van een 'eigen' varianten van de Startersbeurs gepaard met een actieve werkgeversbenadering vanuit gemeenten in de regio. Het instrument wordt daarmee aangegrepen om het netwerk van werkgevers te vergroten, in de hoop daarmee op termijn meer uitstroom te kunnen realiseren.

Voorbeeld: Ondersteuningsbeurs in Zuid-Kennemerland

De regio Zuid-Kennemerland heeft met de **ondersteuningsbeurs** een eigen variant van de Startersbeurs ontwikkeld. Op deze manier kon de regio zelf de voorwaarden ontwikkelen en zijn de uitvoeringskosten lager. De beurs **ontwikkeld in afstemming met een werkgever**. Jongeren die bij dit bedrijf een plek vervullen, ontvangen een stagevergoeding van 700 euro per maand. Bij andere werkgevers zal deze vergoeding 500 euro zijn. In alle gevallen wordt de vergoeding bekostigd door het bedrijf. De werkgever moet daarnaast 100 euro reserveren voor een opleidingspotje dat de jongere kan gebruiken om te investeren in ontwikkeling van eigen competenties. Daarnaast zijn in overleg met de mee-ontwikkellende werkgever aanvullende voorwaarden gesteld om ervoor te zorgen dat de plaatsing ook echt toegevoegde

waarde voor de jongere heeft. Zo moeten werkgevers werken met een competentiemodel, met de jongere het werk evalueren, jongeren bij voorkeur op verschillende afdelingen ervaring laten opdoen en hen onder coaching van of samenwerking met een oudere werknemer laten werken.

Voorbeeld: Stage Nieuwe Stijl in Holland-Rijnland

In antwoord op de toenemende werkloosheid onder hoogopgeleide jongeren ontwikkelde de regio Holland-Rijnland het instrument **Stage Nieuwe Stijl**. Het gaat hierbij om traineeships van een half jaar. De gemeente zoekt samen met de jongere naar een geschikte leerwerkervaringsplaats. Via ROC-contractonderwijs komen de jongeren vervolgens op een stagecontract in dienst bij de werkgever. De werkgever betaalt hiervoor een vergoeding van 650 euro bruto per maand. Daarnaast biedt de werkgever de jongere 15 trainingdagen aan. Tijdens de stage werken de trainees actief aan het uitbreiden van hun netwerk en doen ze relevante werkervaring en referenties op. Daarbij kunnen de jongeren bij het zoeken naar een baan **gebruik maken van het netwerk van hun werkgever**: een belangrijke succesfactor bij het vinden van een baan.

De eerste resultaten met het instrument zijn positief: van de 134 trainees gedurende het afgelopen jaar is 70% uitgestroomd naar werk op het eigen niveau.

Naast de (varianten op de) Startersbeurs, ontplooit een aantal regio's nog **andere initiatieven om leerwerkervaringsplaatsen voor jongeren te creëren**. Zo zetten vijf regio's in het kader van de Regionale aanpak jeugdwerkloosheid een wijkleerbedrijf of opleidingsbedrijf op waar jongeren in de wijk stage kunnen lopen om werkervaring op te doen. Twee andere regio's proberen door het ophalen van consultancyopdrachten bij bedrijven leerwerkervaringsplaatsen voor jongeren te creëren.

Voorbeeld: Wijkleerbedrijf in Groningen

In Groningen worden **wijkleerbedrijven** opgezet om jongeren ook op lagere MBO-niveaus een **stageplaats te kunnen bieden in de zorg**. In een wijkleerbedrijf lopen 8-12 BOL of BBL-leerlingen in de wijk stage in de zorg. Jongeren worden ingezet ter ondersteuning van thuiswonende hulpvragers. Op die manier creëert het wijkleerbedrijf stageplaatsen voor **jongeren op de lagere MBO-niveaus**. Zij kunnen zo hun diploma halen en doorstromen naar een opleiding op een niveau (met name niveau 3) waarop werk in de zorg te vinden is.

Voorbeeld: Opleidingsbedrijf in Rivierenland

In de huidige omstandigheden zijn er onvoldoende **leerwerkplekken in de techniek**, met name voor de echte 'doeners', de **praktisch gerichte jongeren**. In de toekomst is er wel vraag naar deze jongeren op de regionale arbeidsmarkt. De regio Rivierenland heeft binnen het Praktijk Pluspakket daarom een **opleidingsbedrijf** gerealiseerd. Binnen dit opleidingsbedrijf wordt de situatie bij een werkgever zo goed als mogelijk gesimuleerd. Deze actie voorkomt schooluitval en behoudt jongeren in de opleiding. Daarnaast werft de regio binnen deze actie 73 stageplaatsen bij MKB-bedrijven, zodat jongeren ook in de praktijk kunnen oefenen.

Voorbeeld: leerwerkervaringsplaatsen 'uitlokken' in de Achterhoek en Helmond-De Peel

De regio's Achterhoek en Helmond-De Peel hebben beiden een concept bedacht

waarmee geprobeerd wordt leerwerkervaringsplaatsen bij bedrijven 'uit te lokken'. Middels de **Achterhoekse Denktank** worden bedrijven in de Achterhoek uitgenodigd om **uitdagingen in de bedrijfvoering voor te leggen waar jongeren op kunnen reageren** met innovatieve oplossingen. Wanneer het idee van een jongere wordt geselecteerd wint de jongere een geldprijs en wordt hij/zij betrokken bij de uitvoering van het idee, bijvoorbeeld in de vorm van een stage.

In het kader van **Helmond Stagestad** worden bij werkgevers **consultancyvragen opgehaald** die te maken hebben met bedrijfsvoering. Deze vragen worden gekoppeld aan kennisinstellingen in de regio, die daar **groepjes studenten bij wijze van stage of afstudeeropdracht** op kunnen laten werken. Inmiddels zijn er al 65 vragen opgehaald. Het gaat daarbij om uiteenlopende vragen op het gebied van communicatie, human resources, export en techniek. Circa twee derde van de opdrachten is op HBO-niveau en één derde op MBO-niveau.

Coaching en begeleiding

De regionale aanpak jeugdwerkloosheid wordt door veel regio's (21 van de 35) aangegrepen om voor jongeren die nog niet arbeids- of onderwijsfit zijn coachings- of begeleidingstrajecten in te zetten. Soms worden deze door de gemeenten zelf verzorgd (hiervoor is dan vaak extra menskracht aangesteld), soms worden deze ook extern ingekocht. Dit laatste is voornamelijk het geval voor specifieke, vaak zeer moeilijk bemiddelbare jongeren, zoals (ex-)gedetineerden, jongeren uit PRO en VSO en jonge moeders.

Voorbeeld: Uitkering Naar Inkomen (UNI) in Noord-Limburg

In de gemeenten Venlo en Venray krijgen jongeren niet langer een uitkering. In plaats daarvan krijgen zij een **arbeidscontract met loon op bijstandsniveau**. Dit UNI-contract wordt in een payroll-constructie afgewikkeld door het plaatselijke SW-bedrijf. Aan de hand van een **Werkplan werkt de jongere toe naar werk**. Jongeren moeten hiervoor gedurende 85% van de tijd een inspanning leveren. Dat kan in de vorm van scholing, trainingen en workshops, stages, zorggerelateerde activiteiten of arbeidsritme.

Voorbeeld: Entree XXL in IJsselvechtstreek

Het project Entree XXL werkt met de **driehoek onderwijs, arbeidsmarkt en jeugdhulpverlening** en biedt een antwoord voor **jongeren die door de invoering van het entree-onderwijs tussen wal en schip dreigen te vallen**. Deze jongeren krijgen van het ROC een intensieve **bootcamptraining** van maximaal 10 weken om te werken aan hun cognitieve en sociaalemotionele ontwikkeling en hun werknemers- en sollicitatievaardigheden. Na deze training vinden speeddates plaats tussen jongeren en werkgevers en worden jongeren en werkgevers gematcht. In overleg met de werkgever wordt vervolgens een begeleidings- en introductieprogramma vastgesteld. Op en naast de werkvloer vindt begeleiding plaats vanuit een jeugdhulporganisatie en eventueel een BBL-traject binnen het ROC. Vanuit de coöperatieve samenwerking is het idee dat werkgevers een werkgarantie van 2 jaar geven.

In verschillende regio's worden voor de meer zelfredzame jongeren daarnaast **jongeren-voor-jongerenprojecten** ontplooid, waarbij jongeren elkaar helpen om arbeids- of onderwijsfit te worden.

Voorbeeld: NoorderBaanBattle Groningen

In de NoorderBaanBattle gaan vijf tot zeven teams van elk 10 jongeren met een

MBO-, HBO- of WO-diploma samen aan de slag. Zij vormen samen een netwerk waarin ze kennis, ervaring en contacten met elkaar delen. De teamleden maken samen een plan van aanpak waarin ze hun talenten, doelen en strategie opnemen, zetten in teamverband een campagne op waarin ze zichzelf en de groep presenteren en ondersteunen elkaar in het uitbreiden van hun netwerk. Elk team wordt daarbij gecoacht door een coach uit het bedrijfsleven. Het team dat in juni 2014 de meeste leden aan de slag heeft geholpen, wint de competitie.

Tot slot zet een aantal regio's in dit kader in op **ondernemerschap**. Jongeren verkennen hierbij de mogelijkheden om zelf ondernemer te worden, maar werken ook aan algemene werknemersvaardigheden en competenties. Uitstroomdoelen zijn niet altijd het ondernemerschap: soms hebben de trajecten juist ook tot doel om meer zelfinzicht bij jongeren te creëren: 'is ondernemerschap eigenlijk wel écht iets voor mij?' Werk of school kunnen daarom ook uitstroomdoelen zijn waarnaar met de trajecten wordt toegewerkt.

Voorbeelden: YEP!Afrika in Helmond-de Peel en Ondernemerschap Groot Amsterdam

In Helmond-de Peel wordt een groepstraject ingericht voor circa 15 jongeren die worden getraind in ondernemersvaardigheden en zelfvertrouwen. Het project richt zich met name op jongeren in de bijstand, en op het verkorten van hun afstand tot de arbeidsmarkt. De concrete doelstelling hierbij is dat 50% van de deelnemers uitstroomt naar werk of school. Het project begint naar verwachting in april 2014.

In Groot-Amsterdam wordt erop ingezet om 180 jongeren een ondernemerschapstraject te laten volgen om zo aan hun ondernemers- en werknemersvaardigheden te werken. Het programma *Jong en Baas* is door jongerenwerk en Eigen Baas vormgegeven. De communicatiecampagne om jongeren van dit instrument op de hoogte te stellen is inmiddels gestart.

3.4 Projecten en instrumenten aan de voorkant: het verkleinen van instroom

Zoals gezegd ligt de focus van veel regio's in de eerste plaats veelal op het vergroten van uitstroom en het arbeids- of onderwijsfit maken of houden van werkloze jongeren en in mindere mate op het verkleinen van instroom. Veel regio's gaan vooral curatief, en in mindere mate preventief te werk. Daarnaast is er sprake van flankerend beleid, zoals het VSV-beleid of School-Ex 2.0, van waaruit deze preventie vooral wordt opgepakt. Soms is dit beleid integraal onderdeel van de Regionale aanpak jeugdwerkloosheid, soms vindt hierover regelmatig afstemmingsoverleg plaats. Aanvullend aan dit flankerend beleid wordt vanuit de Regionale aanpak jeugdwerkloosheid door veel regio's 'aan de voorkant' vooral ingezet op de arbeidsmarktorientatie van studiekeuzers of jongeren in het laatste jaar van hun opleiding.

Arbeidsmarktorientatie bij studiekeuze

Deze arbeidsmarktorientatie kan de vorm krijgen van flyers met informatie over kansrijke beroepen en sectoren, gesprekken door RMC-coördinatoren met 'oudere' vsv'ers (23-27 jaar), of jongeren letterlijk in aanraking brengen met kansrijke sectoren door meeloopdagen en snuffelstages.

Voorbeeld: Arbeidsmarktoriëntatie als speerpunt in Friesland

De regio Friesland heeft zich tot doel gesteld het imago van kansrijke sectoren onder jongeren te verbeteren. Met dit doel wordt een offensief ingezet dat bestaat uit:

- **Flyers** met een overzicht van kansrijke sectoren
- **Voorlichting** over kansrijke sectoren door medewerkers van het gemeenteloket binnen de ROC's
- De **website** www.mbstad.nl, die leerlingen een beeld geeft van verschillende beroepen
- **Ervaringsdeskundigen**: werkende jongeren die hun ervaringen vertellen aan werkzoekende jongeren
- **Ambassadeurs**: per sector worden een aantal werkgevers benoemd als ambassadeur
- **Bedrijfsfilms** gemaakt door jongeren
- **Werkcarroussel** waarbij jongeren kennismaken met bedrijven in verschillende sectoren
- **Speeddates** voor leerlingen uit het onderwijs met werkgevers uit kansrijke sectoren

Voorbeeld: Intersectorale beroeporiëntatie West Brabant

De regio West-Brabant heeft zich tot doel gesteld dat meer jongeren een keuze maken voor een beroep met arbeidsperspectief. Met dat doel wordt de intersectorale beroeporiëntatie ingezet, waarbij jongeren door middel van **stage en meeloopdagen** de kans krijgen kennis te maken met beroepen waar zij minder kennis over hebben, of waarbij een minder populair imago bestaat. Werkgevers krijgen zo de kans om jongeren enthousiast te maken voor hun sector en een slecht imago bij te stellen.

3.5 Overige projecten en instrumenten

Tot slot zetten veel regio's een (beperkt) deel van de middelen in voor projecten en instrumenten die de bovenstaande categorieën overstijgen. Het gaat dan bijvoorbeeld om het in beeld brengen van de doelgroep via bestandsanalyse of onderzoek, het stroomlijnen van interne en samenwerkingsprocessen en communicatiecampagnes om de doelgroep beter te bereiken.

Voorbeeld: Jobtoppers in Amersfoort

De **jobtopperscampagne** is erop gericht jeugdwerkloosheid op de agenda te zetten, maar vooral op het creëren van een positieve 'vibe' onder werkloze jongeren. Met dit doel is een website ontwikkeld (www.jobtoppers.nl) waarop jongeren en werkenden een profiel kunnen plaatsen en zich aan elkaar kunnen matchen. Het gaat daarbij niet om een 'traditioneel' maatjesproject: het platform is nadrukkelijk niet expliciet bedoeld als re-integratieinstrument, maar als middel om jeugdwerkloosheid op de agenda te zetten en om bij jongeren (en werkenden) positiviteit, zelfvertrouwen, energie en nieuwe perspectieven los te maken. Door de matching maken werkenden kennis met de wereld van (werkloze) jongeren en maken jongeren kennis met de 'werkende wereld'. Hoe de match wordt ingevuld, is geheel aan de jongere en de werkende zelf: er geldt geen enkele verplichting, behalve wat zij samen afspreken. "Een match is geslaagd als deze een positief gevoel genereert en als beide partijen elkaars netwerk kunnen delen." De resultaten van een eerste pilotfase zijn veelbelovend: werkenden worden geïnspireerd door jongeren, en jongeren krijgen een kijkje in de keuken van het werkende leven. "Dat geeft zelfvertrouwen en energie"

4 Eerste resultaten en opbrengsten

Het vorige hoofdstuk liet zien dat de arbeidsmarktregio's een scala aan instrumenten en projecten inzetten om jeugdwerkloosheid te bestrijden of te voorkomen. Interessant is daarbij uiteraard vooral ook de vraag wat deze inspanningen opleveren. Dit hoofdstuk presenteert daarom de resultaten die tot dusver zijn behaald met de Regionale aanpak jeugdwerkloosheid. We doen dat kwantitatief (hoeveel jongeren zijn er als gevolg van deze aanpak aan het werk gegaan, terug naar school gegaan of hebben een stage of leerwerkplek gevonden?), maar ook kwalitatief: kwalitatieve resultaten kunnen immers (minsten) evenveel meerwaarde bieden. Bij de interpretatie van de kwantitatieve gegevens is het belangrijk vooraf de volgende overwegingen mee te geven:

- De Regionale aanpak jeugdwerkloosheid sluit aan bij de situatie in de regio. Dat betekent dat kwantitatieve resultaten zoveel mogelijk zijn ontleend aan bestaande horizontale verantwoordingsinformatie die de regio's gebruiken om verantwoording af te leggen op lokaal en regionaal niveau.
- De kwantitatieve resultaten zeggen niet alles over het succes van de regionale aanpak. De resultaten moeten nadrukkelijk bekeken worden in het licht van de kwalitatieve resultaten.
- De regio's zijn pas enkele maanden op stoom.
- De eerste meting had een zeer korte doorlooptijd, waardoor het niet altijd is gelukt alle resultaten van de gehele arbeidsmarktregio boven tafel te krijgen.

4.1 Kwantitatieve resultaten

De kwantitatieve resultaten zijn zoveel mogelijk ontleend aan bestaande horizontale verantwoordingsinformatie die de regio's gebruiken om verantwoording af te leggen aan de gemeenteraden. Dit heeft als belangrijk voordeel dat de administratieve belasting voor de regio's beperkt blijft. Tijdens het Actieplan Jeugdwerkloosheid 2009-2011 bleek dat het verzamelen van kwantitatieve gegevens volgens een vastgesteld format de regio's veel tijd, geld en energie kostte. Dat blijft de regio's nu bespaard, iets wat door de regio's zelf als belangrijke succesfactor wordt gezien.

Het betekent echter ook dat de gegevens die de regio's hebben aangeleverd niet goed één op één vergelijkbaar zijn, bijvoorbeeld omdat de periode waarover wordt gerapporteerd verschilt, of omdat de scope van de verantwoordingsinformatie varieert (wordt er bijvoorbeeld alleen gerapporteerd over de resultaten van de extra Rijksmiddelen, of hebben de resultaten betrekking op het geheel van cofinanciering en Rijksbijdrage?). Dat maakt dat gegevens over aantallen plaatsingen voor deze meting niet goed bij elkaar op te tellen zijn. Om toch een indruk te kunnen geven van het kwantitatieve doelbereik geven we de kwantitatieve resultaten daarom weer in verschillende categorieën die betrekking hebben op het aantal tot nu toe gerealiseerde plaatsingen per regio (banen, leerwerkplekken⁵ en stages/leerwerkervaringsplaatsen):

- Meer dan 200 plaatsingen (vijf regio's)
- 100-150 plaatsingen (drie regio's)
- 50-100 plaatsingen (acht regio's)
- 25-50 plaatsingen (acht regio's)
- 0-10 plaatsingen (negen regio's)

⁵ Met leerwerkplekken wordt in dit rapport bedoeld: een baan bij een leerbedrijf in het kader van een BBL-opleiding.

Twee regio's hadden voor deze meting nog geen adequaat cijfermateriaal beschikbaar. Hun resultaten worden tijdens de volgende meting meegenomen.

Er zijn drie algemene duidingen die de sterke regionale verschillen tussen de aantallen gerealiseerde plaatsingen - deels - kunnen verklaren. Ten eerste betreffen de gerapporteerde cijfers uiteenlopende periodes. In sommige gevallen slaan de cijfers op gerealiseerde plaatsingen over heel 2013, terwijl voor andere regio's de periode vanaf september 2013 werd gehanteerd. Ten tweede verkeren de verschillende regio's in verschillende stadia van uitvoering, zoals ook al in hoofdstuk 2 toegelicht. In sommige regio's werd in 2013 een vliegende start gemaakt, terwijl andere regio's nu aan het einde van hun voorbereidingsfase zitten. Ten derde kunnen de effecten van sommige instrumenten (bijvoorbeeld vouchers) goed in directe plaatsingen worden uitgedrukt, terwijl de effecten van andere instrumenten (bijvoorbeeld coaching en begeleiding) minder direct resulteren in plaatsingen. Gemeenten die dus al in een vroeg stadium op de eerste categorie aan instrumenten hebben ingezet hebben vaak hoge aantallen plaatsingen gerealiseerd. Dat betekent echter niet dat de acties in de andere regio's per definitie minder effect hebben. Daarom is het belangrijk om de kwantitatieve resultaten in het perspectief te lezen van de behaalde kwalitatieve resultaten.

Het is in dit stadium nog niet mogelijk uitspraken te doen over de mate waarin de regio's hiermee hun doelen hebben gerealiseerd. Dit, omdat regio's alleen einddoelen hebben geformuleerd en daarbij geen tussenstappen hebben aangegeven voor wanneer deze doelen gerealiseerd moeten zijn. Met name voor regio's die sterk inzetten op meer 'indirecte' instrumenten (zie ook verderop in deze paragraaf), duurt het langer voor de eerste kwantitatieve resultaten zichtbaar worden. Dat betekent echter niet dat zij daarmee niet op schema liggen als het gaat om het behalen van hun doelstellingen: vaak is deze aanloop- en investeringstijd ook door deze regio's ingecalculeerd. Pas aan het eind van de onderzoeksperiode is er iets te zeggen over de mate waarin de doelstellingen zijn behaald. Een deel van de regio's heeft geen kwantitatieve doelstellingen geformuleerd; er is voor deze regio's dus nog niets te zeggen over of ze op dit punt al dan niet op schema liggen.

Meer dan 200 plaatsingen

Vijf regio's zijn er de afgelopen maanden in geslaagd meer dan 200 plaatsingen te realiseren. In vier van deze regio's gaat het hierbij vooral om banen en leerwerkplekken (150 tot 200, met één uitschieter van ruim 700). Eén regio heeft vooral veel stage- en leerwerkervaringsplaatsen gerealiseerd (160).

Wanneer we kijken naar verklaringen voor dit succes, valt op dat vier van de regio's al een regionale aanpak jeugdwerkloosheid ontwikkeld hadden die zij konden intensiveren met de extra Rijksmiddelen. In drie van deze regio's zijn als gevolg hiervan resultaten over een langere periode gerapporteerd (resultaten vanaf maart, april of juli 2013), waardoor de resultaten iets vertekend zijn. Het kunnen voortborduren op een bestaande aanpak blijkt niettemin een belangrijke succesfactor om snel massa te kunnen maken en binnen enkele maanden (veel) resultaten te boeken wanneer extra middelen beschikbaar komen.

Opvallend is dat er uit de aanpak van deze regio's niet één in het type project of instrument is te destilleren dat dit succes kan verklaren. De ene regio heeft om deze aantallen te behalen sterk ingezet op het maken van sectorale afspraken (de sectorale projecten uit hoofdstuk 3), een andere regio heeft hiervoor met name extra FTE op

intensieve begeleiding en jobhunting ingezet, terwijl andere regio's hiervoor vooral subsidie-instrumenten als vouchers en startersbeurzen hebben ingezet.

100-150 plaatsingen

Drie regio's hebben met de Regionale aanpak jeugdwerkloosheid tussen september 2013 en februari 2014 tussen de 100 en 150 plaatsingen gerealiseerd. Het gaat hierbij overwegend om stage- en leerwerkervaringsplaatsen (ruim de helft van de gerealiseerde plaatsingen). Deze zijn grotendeels gerealiseerd door inzet van de Startersbeurs en door de inzet van vouchers. Eén regio creëert daarnaast zelf leerwerkervaringsplaatsen in de techniek door de opzet van een eigen Opleidingsbedrijf, waarbinnen de situatie bij een werkgever zo goed mogelijk wordt gesimuleerd.

Elk van deze regio's heeft daarnaast minstens 50 betaalde banen of leerwerkplekken gerealiseerd. Hiervoor is vooral gebruik gemaakt van vouchers. Eén regio heeft daarnaast gebruik gemaakt van het Techniepact om leerwerkplekken te realiseren.

50-100 plaatsingen

Nog eens acht regio's zijn er de afgelopen maanden in geslaagd tussen de 50 en 100 plaatsingen te realiseren. Het gaat hierbij vooral om banen (minimaal 43 per regio) en in iets mindere mate om leerwerkplekken. Slechts een klein deel van de gerealiseerde plaatsingen betreft stage- en leerwerkervaringsplaatsen.

De focus ligt binnen deze categorie dus duidelijk op betaalde (BBL)banen. Het belangrijkste instrument om deze te realiseren vormde de inzet van vouchers. Maar liefst zes van deze regio's hebben de gerealiseerde banen en leerwerkplekken vrijwel uitsluitend met behulp van dit instrument gerealiseerd. In twee regio's waren (daarnaast) de extra aangestelde jobhunters verantwoordelijk voor de gerealiseerde plaatsingen.

25-50 plaatsingen

Acht regio's hebben sinds de start van de Regionale aanpak jeugdwerkloosheid 25 tot 50 plaatsingen gerealiseerd. In vijf van deze regio's gaat het hierbij vrijwel uitsluitend om banen (minimaal 20 per regio). In één regio ligt het accent op leerwerkplekken (er zijn er 18 gerealiseerd), en twee regio's hebben vooral leerwerkervaringsplaatsen gecreëerd (resp. 37 en 39).

Vier van deze regio's hebben om deze plaatsingen te realiseren vrijwel uitsluitend gebruik gemaakt van vouchers. De plaatsingen in twee andere regio's zijn vooral gecreëerd door de inzet van extra FTE op jobhunting en begeleiding. De twee regio's die vooral leerwerkervaringsplaatsen hebben gecreëerd, hebben hiervoor uitsluitend gebruik gemaakt van de Startersbeurs,

0-10 plaatsingen

Tot slot zijn negen regio's er nog niet of nauwelijks in geslaagd plaatsingen te realiseren. Opvallend is dat het hierbij veelal gaat om regio's waar geen specifieke structuren voor de aanpak van jeugdwerkloosheid (meer) bestonden waarop voor de regionale aanpak kon worden voortgebouwd. Deze regio's hadden een lange(re) aanlooptijd nodig, waardoor projecten nog niet of pas heel recent van start zijn gegaan.

Daarbij valt op dat deze regio's vaak ook weinig gebruik maken van direct op uitstroom gerichte instrumenten als vouchers en Startersbeurzen. In plaats daarvan

zetten deze regio's vaak in op meer indirecte projecten en instrumenten als (re-integratie)trajecten (vaak voor moeilijk bemiddelbare doelgroepen) of de inzet van extra FTE om jongeren intensiever te kunnen begeleiden.

4.2 Duiding kwantitatieve resultaten

Hoe moeten we de behaalde resultaten nu duiden? Allereerst blijkt uit deze eerste monitor dat de grootte van de arbeidsmarktregio en, daarmee deels samenhangend, het beschikbare budget vooralsnog niet noodzakelijkerwijs verband houden met het aantal plaatsingen dat tot nu toe door de verschillende regio's is gerealiseerd. Ter illustratie: in een grote arbeidsmarktregio die voor de Regionale aanpak jeugdwerkloosheid meer dan een miljoen beschikbaar heeft, zijn nog weinig plaatsingen gerealiseerd, terwijl een aanzienlijk kleinere regio dat de helft van dit budget beschikbaar heeft al bijna 300 jongeren op een baan, leerwerkplek of stageplaats heeft weten te plaatsen. Dit soort verschillen valt mogelijk te verklaren door de duiding die we hierboven al gaven: regio's bevinden zich in verschillende stadia van uitvoering en zetten verschillende instrumenten in, die in meer of mindere mate kwantitatief uit te drukken zijn. Ook verschilt zoals gezegd de informatie waarop de cijfers betrekking hebben. Meer in het algemeen zien we overigens dat regio's van verschillende grootte ongeveer gelijk over de verschillende categorieën zijn verdeeld.

Wel zien we een duidelijk verband tussen de behaalde resultaten en het 'type' project of instrument dat wordt ingezet. Met name 'directe' subsidie-instrumenten als vouchers en Startersbeurzen hebben de afgelopen periode veel plaatsingen gegenereerd. Ook zien we een verband met het al dan niet bestaan van een aanpak van jeugdwerkloosheid waarop binnen de regio kan worden voortgebouwd. We zien dat duidelijk in de twee randcategorieën (0-10 plaatsingen en meer dan 200 plaatsingen): regio's waar niet kon worden voortgebouwd op bestaande structuren, hebben vaak nog geen of slechts enkele plaatsingen gerealiseerd. Andersom geldt ook dat de regio's die de meeste plaatsingen hebben gerealiseerd vaak al een regionale aanpak jeugdwerkloosheid ontwikkeld hadden die zij konden intensiveren met de extra Rijksmiddelen.

Deze twee punten – de inzet van 'directe' subsidie-instrumenten en het kunnen voortbouwen op een al bestaande aanpak jeugdwerkloosheid – blijken daarmee belangrijke succesfactoren om op korte termijn veel plaatsingen voor jongeren te realiseren.

De term 'op korte termijn' is daarbij cruciaal. De regionale aanpak jeugdwerkloosheid is immers pas een paar maanden op weg. Dit alles neemt daarom niet weg dat op langere termijn ook regio's die kiezen voor een andere strategie (zoals de inzet op (re-integratie)trajecten of extra FTE voor begeleiding) succesvol kunnen zijn in termen van aantal plaatsingen. Dit is zelfs goed voorstelbaar, wanneer we kijken naar de variëteit aan instrumenten en projecten die de meest succesvolle regio's die al langer bezig zijn met de aanpak van jeugdwerkloosheid inzetten.

Bovendien kiest een aantal regio's er bewust voor om geen gebruik te maken van subsidie-instrumenten als vouchers en Startersbeurzen, omdat zij zich afvragen in hoeverre het hierbij ook daadwerkelijk gaat om *additionele* plaatsingen die werkgevers anders niet beschikbaar hadden gesteld. Daarbij gaat het hier om relatief dure instrumenten: veel van de meest succesvolle regio's bereiken met de huidige aantallen gerealiseerde plaatsingen al het plafond van het hiervoor beschikbare

budget. Er zit voor deze regio's dus een duidelijke (financiële) grens aan het succes van deze instrumenten.

De volgende metingen moet daarom blijken of het relatieve succes van deze instrumenten ook op langere termijn in stand blijft. Ook zal dan blijken wat de resultaten zijn van andere, meer indirecte, projecten en instrumenten.

4.3 Kwalitatieve resultaten

Kwantitatieve resultaten vertellen, zoals in de introductie van dit hoofdstuk is beschreven, maar een deel van het verhaal. Regio's boeken ook kwalitatieve resultaten. Deze zijn voor sommige regio's bijna net zo belangrijk als de kwantitatieve resultaten. Hieronder bespreken we enkele resultaten. Daarbij moet de zelfde duiding in het achterhoofd worden gehouden als bij de kwantitatieve resultaten: veel regio's zijn pas net bezig, dus de resultaten zijn vaak nog beperkt. In de volgende versies van de monitor kunnen we daarom voortbouwen op de resultaten die hieronder worden genoemd.

Innovatie in arbeidstoeleiding

Een eerste resultaat van meer kwalitatieve aard dat met de Regionale aanpak jeugdwerkloosheid in verschillende regio's is geboekt, is dat de Regionale aanpak jeugdwerkloosheid leidt tot innovatie in arbeidstoeleiding. De extra Rijksmiddelen geven de regio's de kans om nieuwe en innovatieve aanpakken te (laten) ontwikkelen om jeugdwerkloosheid te bestrijden. Dit leidt ertoe dat het arsenaal aan effectieve instrumenten die hiervoor kunnen worden ingezet mogelijk wordt uitgebreid. Daarmee ontstaan er in de toekomst voor regio's mogelijk meer mogelijkheden om jeugdwerkloosheid aan te pakken.

Voorbeeld: subsidieregelingen in Rijnmond en Midden-Brabant

De Regio Rijnmond ontwikkelt momenteel een subsidieregeling, naar voorbeeld van de regio's Groot Amsterdam en Utrecht voor innovatieve projecten die leiden tot plaatsing van jongeren op een baan of BBL-plek. Ze vertrouwt daarmee op de creativiteit "in het veld" om te innoveren in arbeidstoeleiding. Deze regeling zal waarschijnlijk in maart 2014 rond zijn.

Hoewel de regio Midden-Brabant innovatie niet als een expliciet doel heeft benoemd maakt ze wel om grofweg dezelfde reden gebruik van een subsidieregeling. In deze regio loopt de regeling al wat langer, en ze werpt vruchten af: regelmatig wordt de projectgroep verrast door een innovatief voorstel dat door een "onverwachte" partij wordt ingediend.

Voorbeeld: "Achterhoekse Denktank" en "Helmond Stagestad"

In zowel de Achterhoek als in Helmond-De Peel wordt op een creatieve manier aansluiting gezocht met ondernemers (deze voorbeelden zijn ook toegelicht in hoofdstuk 3). Ondernemers in de regio worden uitgenodigd om consultancyvraagstukken in te dienen die verbonden zijn aan hun bedrijfsvoering, bijvoorbeeld op het gebied van communicatie, accountancy, techniek of HR. Deze consultancyvragen worden voorgelegd aan (groepjes) studenten of jongeren. Deze kunnen een voorstel indienen om het probleem op te lossen. Indien ze worden uitgekozen wordt er gekeken hoe deze jongeren betrokken kunnen worden bij de uitvoering van de oplossing, bijvoorbeeld in de vorm van een stage, leerwerkplek of

baan. In beide regio's verloopt het experiment naar tevredenheid.

Intensiveren van samenwerking

Daarnaast melden verschillende regio's dat de Regionale aanpak jeugdwerkloosheid leidt tot een intensivering van de samenwerking. Omdat de verschillende partijen die bij de aanpak van jeugdwerkloosheid betrokken zijn (weer) regelmatig met elkaar om tafel zitten, weten partners elkaar (weer) makkelijker te vinden. Jongeren kunnen daardoor makkelijker naar elkaar worden doorverwezen en komen daar terecht waar ze het best geholpen kunnen worden. Daarnaast leidt de intensivering van de samenwerking soms ook tot een efficiëntere en effectievere besteding van middelen. Verschillende regio's lichten toe dat met de toegenomen samenwerking ook een grotere wederzijdse 'gunfactor' ontstaat, en de bereidheid om te praten over welke middelen waarvoor worden ingezet (bijvoorbeeld: de middelen voor School Ex 2.0 voor specifieke activiteiten, en de middelen voor de Regionale aanpak jeugdwerkloosheid voor weer andere). Partijen zijn daarmee sneller geneigd zelf ook financieel bij te dragen aan de aanpak van jeugdwerkloosheid, waardoor beter gebruik kan worden gemaakt van voorliggende voorzieningen en niet alles gefinancierd hoeft te worden vanuit de middelen die beschikbaar zijn voor de Regionale aanpak jeugdwerkloosheid.

Voorbeelden: Zuid-Kennemerland, Zuidoost-Brabant en de nieuwe regio's

In de regio Zuid-Kennemerland is men bezig met het opzetten van een Werkpleinstructuur waarin UWV en gemeenten samenwerken in het bedienen van de doelgroep. Die bestond al in het deel boven het Noordzeekanaal (Beverwijk), maar nog niet in het deel daaronder (Haarlem). Dat wordt momenteel opgezet.

De regio Zuidoost-Brabant heeft als kwalitatieve doelstelling het verstevigen van de samenwerking tussen de 14 deelnemende gemeenten. Dat is te meer aan de orde omdat de gemeenten voorheen deel uitmaakten van het bredere SRE-verband, samen met de regio Helmond. Tussen de 14 gemeenten is er inmiddels periodiek overleg op ambtelijk niveau over jeugdwerkloosheid en het bredere arbeidsmarktbeleid.

In enkele gevallen, zoals Alblasserwaard-Vijfheerenlanden en Zuid-Holland Centraal, is de arbeidsmarktregio nog een betrekkelijk nieuwe entiteit. De aanpak jeugdwerkloosheid is daar instrumenteel in het tot stand komen van een effectieve samenwerking.

Een bredere doelgroep bedienen

Door de extra middelen voor de Regionale aanpak jeugdwerkloosheid kunnen sommige regio's ervoor kiezen om doelgroepen te bedienen die ze met regulier beleid niet bereiken. Ook dat is een belangrijk kwalitatief resultaat van de Regionale aanpak jeugdwerkloosheid. Het gaat dan vooral om jongeren die (nog) niet onder het reguliere gemeentelijke participatiebeleid vallen, zoals bijvoorbeeld WWB-ers en VSV-ers dat wel doen, en daardoor normaal gesproken geen ondersteuning van de gemeente ontvangen. Met de extra middelen kiest een aantal regio's er bewust voor zich juist wel op deze doelgroepen te richten.

Voorbeeld: 'Nieuwe' doelgroepen in Amersfoort

Kenmerkend voor veel van de activiteiten die de regio Amersfoort met de Regionale aanpak jeugdwerkloosheid uitvoert, is dat het veelal gaat om de inzet van *reguliere* voorzieningen voor *niet-reguliere* doelgroepen. Zo kan het jongerenloket zich met de

extra middelen ook richten op jongeren met een WW-uitkering en jongeren in de wachtperiode van de WWB. Ook deze jongeren ontvangen nu een ondersteuningsaanbod. Daarnaast worden van de extra middelen arbeids- of opleidingsvoorbereidende trajecten ingekocht voor jongeren die daar binnen het reguliere ondersteuningsaanbod niet voor in aanmerking komen, bijvoorbeeld omdat zij wel beperkingen hebben, maar hiervoor niet zijn geïndiceerd of omdat ze ouder zijn dan 23 jaar.

Zicht op de doelgroep

Jongeren die een uitkering krijgen, naar school gaan, werk hebben of voortijdig zijn uitgevallen uit school staan vaak op de radar van gemeenten. Anders is dat voor niet-uitkeringsgerechtigden (nuggers). Bovendien zijn ook jongeren die wel in de gemeentelijke bestanden vertegenwoordigd zijn niet altijd even goed in beeld. Enkele regio's hebben daarom als doel gesteld om deze groepen in zicht te krijgen, en zodoende een sluitend beeld te krijgen van de groep werkloze jongeren in de regio.

Voorbeelden: Haaglanden, Zuid-Holland Centraal, Twente

De regio's Haaglanden en Zuid-Holland Centraal gebruiken een deel van de middelen vanuit de Regionale aanpak jeugdwerkloosheid om samen een extern onderzoek te laten uitvoeren naar de opbouw van de jeugdwerkloosheid. De vraag is daarbij om de kenmerken van werkloze jongeren in kaart te brengen en inzicht te krijgen in de jongeren die nog niet in beeld zijn en welk deel van deze jongeren inactief is. Achterliggend doel hiervan is dat gemeenten ook jongeren die niet in beeld zijn een ondersteuningsaanbod kunnen doen.

De gemeente Enschede is op dit moment bezig met een bestandsanalyse. Daarbij is het voornaamste doel om zicht te krijgen op de niet-uitkeringsgerechtigde werkloze jongeren. Het GBA wordt daartoe langzaam "afgepeld" om uiteindelijk de doelgroep over te houden. Als het een succes is zullen de andere gemeenten in de regio de aanpak waarschijnlijk kopiëren.

Versterken van betrokkenheid van werkgevers

Een laatste resultaat van meer kwalitatieve aard is dat de betrokkenheid van werkgevers bij (de problematiek van) jongeren wordt versterkt. De Regionale aanpak jeugdwerkloosheid geeft regio's de mogelijkheid om werkgevers beter te laten aanhaken bij de bestrijding van jeugdwerkloosheid.

Voorbeelden: Stedenvierkant en Rivierenland

De regio Rivierenland herbergt een paar grote bedrijven, en verder vooral veel kleine bedrijfjes met circa 25 werknemers. Het verhogen van de betrokkenheid van deze werkgevers was belangrijk voor de regio. Daarom zijn de activiteiten uit het plan in nauwe samenwerking met deze werkgevers ontwikkeld.

De regio Stedenvierkant wilde ook de betrokkenheid onder werkgevers verhogen en het eigen netwerk met werkgevers vergroten. Dit is een sterke motivatie geweest voor de koppeling met sectorplannen en het indienen van een eigen sectorplan. De sectorplannen wachten momenteel op goedkeuring.

5 De leerervaringen

In dit hoofdstuk verzamelen we succesfactoren, knelpunten en leerbehoeften zoals die door de regio's naar voren zijn gebracht. Voor veel regio's is het nu nog te vroeg om te zeggen welke aspecten van hun aanpak goed of minder goed uitpakken. Veel van de succesfactoren en knelpunten die tot dusver worden geïdentificeerd hebben daarom te maken met de vormgeving, voorbereiding en inbedding van de aanpak. We bespreken ze hieronder.

5.1 Succesfactoren en knelpunten

Continuïteit – voortbouwen op het vorige actieplan

Veel regio's bouwen voort op ervaringen uit de periode van het vorige actieplan jeugdwerkloosheid. Dit betekent in de eerste plaats dat in veel gevallen de **overlegstructuren al bestonden**, en dat de verschillende partijen elkaar goed weten te vinden. Waar overlegstructuren niet waren voortgezet na afloop van het vorige actieplan, kost het dit keer aanzienlijk minder tijd en moeite deze weer opnieuw op te bouwen. Men put hiervoor uit de ervaringen van het vorige actieplan, en ook hier geldt dat partijen elkaar weer snel weten te vinden. Tijdens het vorige actieplan was er veel tijd (en soms ook geld) nodig om deze overlegstructuren op te bouwen, wat er soms toe leidde dat het langer duurde voor er concrete resultaten werden geboekt. Met de huidige Regionale aanpak jeugdwerkloosheid geldt dit veel minder, waardoor de meeste regio's aanzienlijk sneller praktisch aan de slag konden. Daarbij speelt, ten tweede, ook mee dat er vanuit het vorige actieplan al ervaringen waren met **verschillende typen projecten**, en dat men nu dus een idee heeft van wat er goed werkt en wat er minder goed werkt. Regio's maken daardoor sneller keuzes in wat ze wel en niet willen doen, en ook hierin gaat veel minder tijd en overleg zitten. Al met al valt op dat de regio's hierdoor slagvaardiger van start zijn gegaan dan in de vorige actieplanperiode. Er wordt minder tijd en geld besteed aan randvoorwaardelijke en organisatorische zaken. In plaats daarvan is men vooral snel en praktisch aan de slag gegaan, met als gevolg dat nu ook sneller meer resultaten zijn geboekt dan tijdens het voorgaande actieplan.

Continuïteit – borging

Niettemin uit een aantal regio's zorgen over de continuïteit van de aanpak jeugdwerkloosheid na afloop van de huidige planperiode. Een belangrijk effect van de Rijksbijdrage is in hun ogen dat het onderwerp lokaal en regionaal op de radar komt, en dat verschillende partijen er geld en middelen voor vrij maken. Ze zijn bang dat wanneer de middelen vanuit het Rijk zijn uitgegeven ook de lokale aandacht zal verslappen: in verschillende regio's is dit na afloop van het voorgaande actieplan ook gebeurd. Na afloop van de eerste actieplanperiode is een vervolg enige tijd onzeker geweest. Dit heeft geleid tot het **verzwakken van bestaande structuren**, waardoor er bij toekenning van het huidige actieplan weer opnieuw geïnvesteerd moest worden in het opzetten van samenwerkingen. Hoewel dat in de meeste regio's nu niet tot grote vertraging heeft geleid (zie ook de voorgaande subparagraaf), was dat wel het geval in regio's waar sprake was van **personele wisselingen** bij één of meerdere van de samenwerkingspartijen. In deze regio's kon niet of minder worden teruggegrepen op kennis en routines uit het verleden, omdat deze kennis met het wisselen van betrokken medewerkers is weggezaakt. Het gebrek aan continuïteit in combinatie met personele wisselingen heeft deze regio's parten gespeeld in de eerste periode van de

uitvoering van het plan: zij waren relatief veel tijd kwijt aan het opstarten en de voorbereiding van de aanpak, waardoor zij pas recent écht aan de slag konden met het daadwerkelijk aanpakken van jeugdwerkloosheid.

Hiermee samenhangend valt het op dat veel regio's al in de vormgeving van hun aanpak jeugdwerkloosheid nadenken over hoe de resultaten die nu met behulp van het plan van aanpak jeugdwerkloosheid geboekt worden, ook na afloop van het actieplan kunnen beklijven. Met name de cofinancieringseis wordt door sommige regio's gezien als een kans om het duurzame effect van de aanpak JWL te garanderen. Het zorgt ervoor dat er ook intern commitment wordt gegenereerd.

Anderzijds kan ook de vraag worden gesteld hoe erg het is als niet alle aspecten van de aanpak jeugdwerkloosheid worden geborgd. Verschillende regio's wijzen erop dat jeugdwerkloosheid grotendeels ook een tijdelijk probleem is: wanneer de economie weer aantrekt, zijn jongeren vaak als eerste weer aan het werk. Wanneer de aanpak daadwerkelijk als tijdelijke crisisaanpak wordt gezien, valt het probleem van het gebrek aan continuïteit misschien wel mee.

Verschillende financieringsstromen

Regio's kunnen momenteel gebruik maken van verschillende financieringsstromen om jeugdwerkloosheid aan te pakken. Naast de Regionale aanpak jeugdwerkloosheid zijn of komen er middelen beschikbaar voor School Ex 2.0, ESF, en de sectorplannen. Daar kunnen nog aan worden toegevoegd: de aanpak Voortijdig Schoolverlaten (VSV) en het Techniekpact. De vele verschillende "potjes" zijn enerzijds natuurlijk zeer positief voor de regio's. Het betekent dat er veel mogelijkheden zijn om beleid te voeren; in het geval van de aanpak jeugdwerkloosheid betekent het dat het mogelijk is om deze in te bedden in de andere aanpakken, en daardoor een bredere of grotere doelgroep te bedienen. Regio's die erin slagen vanuit al deze middelen een integraal beleid rondom de participatie van jongeren te voeren, ervaren deze situatie als zeer positief.

Aan de andere kant levert het voor sommige regio's complicaties op. De verschillende regelingen hebben uiteenlopende looptijden en verantwoordingseisen. Voor elke regeling moet een nieuw plan worden ontwikkeld, waarin samenhang moet worden aangetoond. Soms worden instrumenten of projecten vanuit verschillende regelingen gefinancierd, wat extra complicaties op kan leveren. Zo kan bijvoorbeeld een eis van de ene regeling zijn dat er bij toekenning nog geen kosten zijn gemaakt, terwijl de andere financieringsvorm al bijna verantwoord moet worden. Hierdoor kunnen regio's in de problemen komen. Een bijkomend knelpunt is dat de regio-indeling voor de verschillende regelingen soms anders is. Zo werkt de VSV-aanpak met een net iets andere regio-indeling dan de Regionale aanpak jeugdwerkloosheid (RMC-regio versus arbeidsmarktregio).

Wanneer een regio er niet in slaagt om de instrumenten die vanuit de verschillende regelingen beschikbaar zijn goed op elkaar af te stemmen kan dat leiden tot gebruik van de regelingen die door de regio's als lastig wordt ervaren. In enkele regio's werd bijvoorbeeld het risico gesignaleerd dat werkgevers subsidies gaan stapelen om vanuit meerdere regelingen aanspraak te maken op een subsidie voor dezelfde plaatsing. Ook zijn regio's in sommige gevallen bezorgd dat het voor werkgevers gunstig kan zijn om na zes maanden met een nieuwe kandidaat in zee te gaan en zo vanuit een andere regeling weer een voucher of subsidie te ontvangen, in plaats de plaatsing van de "oude" kandidaat zonder voucher of subsidie te continueren. Dit laatste kan door regio's overigens ook als positief worden ervaren: op deze manier doen immers twee

kandidaten werkervaring op, en kunnen ze daardoor wellicht sneller elders werk vinden.

Flexibiliteit van de Regionale aanpak jeugdwerkloosheid

Bij deze kritiek op de verstrengeling van potjes moet gezegd worden dat de Regionale aanpak jeugdwerkloosheid een lichte verantwoordingslast met zich meedraagt en veel ruimte laat voor flexibiliteit. Dit wordt door de regio's als zeer positief ervaren. Door de flexibiliteit hebben de regio's de kans om de aanpak daadwerkelijk complementair te maken aan hun reguliere beleid en aan andere regelingen. Bovendien is er in de looptijd van de regionale aanpak nog ruimte voor aanpassingen wanneer een regio erachter komt dat een bepaald instrument minder goed werkte dan gehoopt. Deze flexibiliteit maakt het voor regio's mogelijk om te experimenteren met nieuwe instrumenten.

5.2 Leerbehoeften van regio's

Naast deze knelpunten en succesfactoren hebben de regio's in sommige gevallen ook leerbehoeften. Eén van de doelen van de monitoring is dat regio's de kans krijgen van elkaars aanpakken te leren en zo elkaars aanpakken te versterken. Hiertoe worden gedurende de hele looptijd van de monitor leercirkels georganiseerd, waarin deze leerbehoeften kunnen worden besproken. We lichten er hieronder zeven toe.

Wat werkt nu echt?

Hoewel er in veel regio's aanzienlijke praktische kennis is over welke projecten succesvol en zijn en welke projecten minder succesvol zijn, vragen veel betrokkenen zich ook af met welke projecten er nou daadwerkelijk *additionele* plaatsingen worden gecreëerd. Of de plaatsingen die met de huidige projecten worden gerealiseerd ook zouden zijn gerealiseerd zonder de projecten is een actieve vraag waar regio's mee zitten.

Zijn er projecten die werkgelegenheid opleveren?

Een aanpalende vraag houdt verband met het feit dat veel regio's ondanks hun inspanningen moeite hebben om banen, stages en leerwerkplekken voor jongeren te vinden. Bijkomende moeilijkheid is dat er ook bij overheden zelf vaak een vacaturestop is; daar waar tijdens vorige crises de overheid zelf nog wel eens kon zorgen voor banencreatie is dat nu niet het geval.

Dit alles is natuurlijk niet verrassend: het is de kern van de oplopende jeugdwerkloosheid. Wél werpt het voor regio's de vraag op of er ook projecten denkbaar zijn die zelf werkgelegenheid opleveren.

Hoe kan je de instroom beperken?

Zoals al beschreven in hoofdstuk 3, focussen veel regio's op het vergroten van de uitstroom en het arbeidsfit maken of houden van jongeren voor wie uitstroom nog niet mogelijk is. Hierin hebben de meeste regio's al behoorlijk wat ervaring opgedaan, en vaak zijn zij ook redelijk tevreden met de behaalde resultaten. Niettemin signaleert een aantal regio's dat zij hiermee vooral probleemoplossend (curatief) bezig zijn, en weinig instrumenten in handen hebben om jeugdwerkloosheid te voorkomen. Een vraag die verschillende regio's daarom bezighoudt, is hoe de instroom effectief beperkt kan worden.

Hoe krijg je de samenwerking met branches en sectoren tot stand?

Veel regio's melden dat het vooralsnog moeilijk is om de samenwerking met branches en sectoren tot stand te brengen. Dit houdt specifiek verband met de regionale uitwerking van de sectorplannen: dit staat nog in de kinderschoenen, en veel regio's worstelen hiermee.

Hoe krijg je zicht op de niet uitkeringsgerechtigde jongeren?

Delen van de doelgroep voor de Regionale aanpak jeugdwerkloosheid zijn goed in beeld bij de gemeenten. Maar er is ook een groep jongeren die niet op school zitten, geen baan hebben, en niet uitkeringsgerechtigd zijn, en derhalve nergens geregistreerd staan. Sommige regio's willen graag meer zicht op deze niet uitkeringsgerechtigden (nuggers), omdat ze een belangrijk arbeidspotentieel kunnen vormen en omdat een vroege handreiking naar deze groep wellicht kan voorkomen dat ze in de toekomst in een uitkering terecht komen. In sommige regio's worden overigens pogingen gedaan om deze doelgroep in beeld te krijgen, bijvoorbeeld via communicatiecampagnes of via bestandsanalyses. Hopelijk kunnen in volgende versies van deze monitor resultaten daarvan worden gemeld en kunnen andere regio's die ervaringen benutten.

Wat te doen met niet-leerbare jongeren?

Veel regio's zien zich geconfronteerd met een groeiende groep kwetsbare jongeren die niet in het onderwijs terecht kan omdat het niveau voor hen te hoog is, en dus uitvalt. Het onderwijs pakt deze jongeren steeds minder op, en de verwachting is dat dit met de invoering van de entreeopleidingen niet beter zal worden. Deze jongeren komen dan bij de gemeente terecht. Een aantal regio's zoekt naar mogelijkheden om deze jongeren op te vangen en te begeleiden. Mogelijk kunnen zij aansluiting vinden bij de in hoofdstuk 3 beschreven opleidingstrajecten die andere regio's momenteel ontwikkelen en implementeren.

Hoe organiseer je de werkgeversbenadering in grensregio's?

Grensregio's hebben te maken met een specifieke dynamiek op hun arbeidsmarkt. In sommige gevallen is er sprake van een vraag naar arbeid vanuit Duitsland. Hier kan een kans liggen voor wat betreft de aanpak van de werkloosheid. Daarbij is wel een effectieve grensoverschrijdende werkgeversbenadering vereist. Regio's willen graag meer leren over hoe je een dergelijke aanpak vormgeeft.

